

RUIMTE VOLK

Portret van de gemeente Voorst

september 2025

COLOFON

Dit document is opgesteld door RUIMTEVOLK en is het resultaat van een samenwerkingsproces met de gemeente Voorst. Het copyright van de beelden en kaarten berust bij RUIMTEVOLK tenzij anders aangegeven. De foto's van verschillende plekken in de gemeente komen uit de beeldbank van de gemeente Voorst. Hoewel aan de inhoud en samenstelling van dit rapport de grootst mogelijke zorg is besteed, is het helaas mogelijk dat informatie verouderd, onjuist of onvolledig is. Naast data en beleid zijn in het rapport ook observaties en uitkomsten van gesprekken met professionals, politici en inwoners verwerkt. RUIMTEVOLK en de gemeente Voorst aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid voor de volledigheid en juistheid van de gegeven informatie. Aan de inhoud van dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Dit document is niet voor commercieel gebruik.

Versie: September 2025

INHOUD

1 Inleiding 4

2 Samenvatting van de belangrijkste opgaven voor de omgevingsvisie 8

3 DNA van gemeente Voorst 13
3.1 Kenmerken en karakteristieken 14
3.2 Gemeente Voorst in de regio 16

4 Opgaven en ontwikkelingen 18
4.1 Wonen, voorzieningen en gezondheid 19
4.2 Economie, mobiliteit en energietransitie 25
4.3 Landschap, klimaat en water 31

5 Beleidsinventarisatie 38

Geraadpleegde bronnen 41

1
Inleiding

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingevoerd. Deze wet verplicht alle Nederlandse gemeenten tot het opstellen van een Omgevingsvisie. Zo ook de gemeente Voorst. De omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn, waarin alle ambities en beleidsdoelen over ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, economie, natuur en water etc. worden gebundeld. De omgevingsvisie geeft op een belangrijke manier richting aan de toekomst van onze dorpen, buurtschappen en buitengebied. Wat voor gemeente wil Voorst zijn in 2050?

In 2017 stelden we als pilotgemeente voor de Omgevingswet onze eerste integrale visie op de leefomgeving vast: de Ruimtelijke Toekomstvisie. Deze visie is opgesteld onder de toen geldende wet- en regelgeving (de Wet ruimtelijke ordening). Met de Omgevingsvisie gemeente Voorst werken we toe naar een nadere (gebiedsgerichte) uitwerking van thema's zoals wonen, werken, leefbaarheid, mobiliteit, klimaatadaptatie en recreatie. Daarbij beginnen we nadrukkelijk niet vanaf nul, maar bouwen we voort op onze ambities uit 2017 en benutten we onder andere het recent opgestelde Programma Landelijk Gebied. Ook houden we rekening met actueel beleid, zoals onze programma's en bredere regionale, provinciale en nationale ambities en kaders.

De omgevingsvisie wordt in **drie fases** ontwikkeld. Voorafgaand aan de inhoudelijke start van het traject, begonnen we met het opstellen van een Plan van Aanpak, waarin is vastgelegd hoe we het proces doorlopen en wie we op welke momenten betrekken. Op 23 juni 2025 stelde de gemeenteraad dit plan van aanpak vast.

In de volgende drie fases ontwikkelen we de omgevingsvisie van de gemeente Voorst:

1. **Analyse:** We beginnen met een grondige analyse van wat er al is en welke uitdagingen op ons afkomen. Het resultaat is het 'Portret van de gemeente Voorst', een document met de belangrijkste opgaven waar de omgevingsvisie antwoord op moet geven.
2. **Koers bepalen:** In deze fase bepalen we de gewenste koers voor 2050. We verkennen dit via verschillende scenario's. In een uitgebreide participatieronde vragen we de mening van onze inwoners en partners. De uitkomsten van de gesprekken over de scenario's belanden uiteindelijk in een 'Hoofdlijnennotitie'.
3. **Ontwerp-omgevingsvisie:** De laatste fase staat in het teken van het uitwerken van de ontwerp-omgevingsvisie, inclusief specifieke keuzes per gebied en een uitvoeringsplan. In deze fase krijgt eenieder opnieuw de kans om te reageren, onder andere via een inloop en uiteindelijk via de officiële zienswijzeprocedure. In een nota van beantwoording wordt in beeld gebracht welke zienswijzen ingediend zijn en hoe deze al dan niet verwerkt zijn in de uiteindelijke omgevingsvisie die ter besluitvorming naar de gemeenteraad gaat.

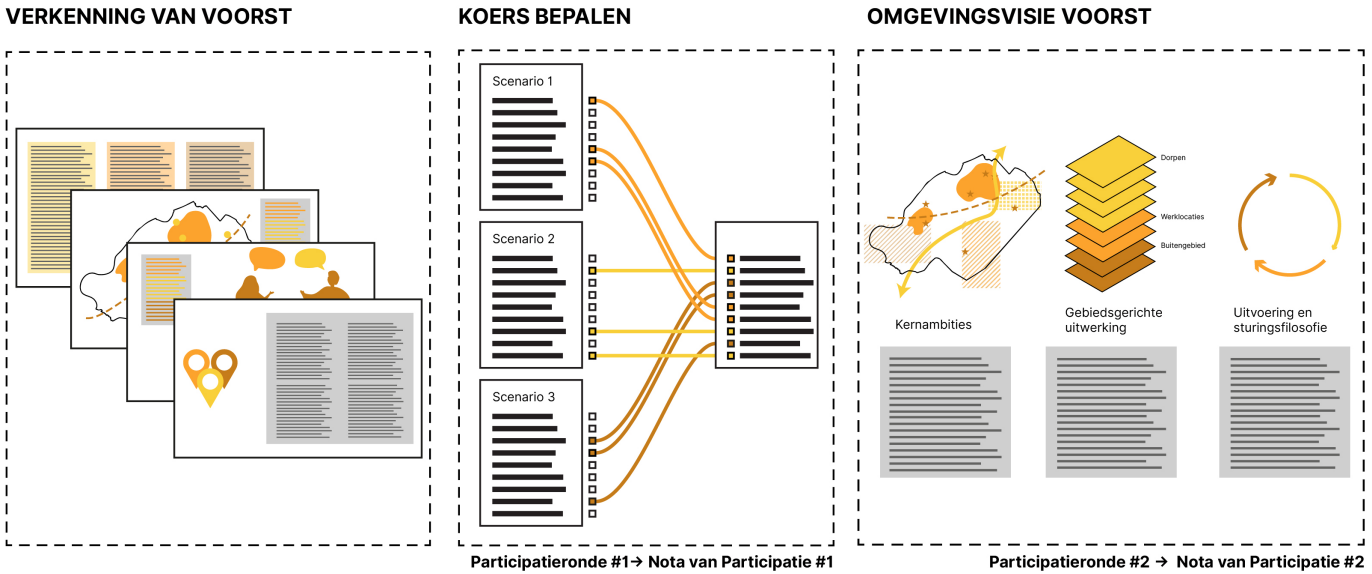

Figuur 1. Dit overzicht toont de drie fasen en bijbehorende tussenproducten waarmee naar de Omgevingsvisie Voorst wordt toegewerkt.

Voorliggend document is het resultaat van de eerste fase. Deze fase stond in het teken van het verdiepen in beleid en (ruimtelijke) **trends en ontwikkelingen**, om daarmee de belangrijkste **kansen en opgaven** te duiden. Ook brachten we de huidige kenmerken en kwaliteit van de gemeente in beeld, hiervoor hebben we ons gebaseerd op de **bestaande Voorster kwaliteiten en identiteit**. De analyse kwam tot stand op basis van een beleidsinventarisatie, documentstudie en openbare (GIS)data en bronnen. Hierbij werd voortgebouwd op het voorwerk dat reeds is verricht: de Ruimtelijke Toekomstvisie, het Programma Landelijk gebied en ander actueel beleid. Ook verdiepten we ons in de opbrengsten van eerdere participatietrajecten.

Voorliggend document, het Portret van de gemeente Voorst, vormt het fundament voor het vervolgproces. Het schetst de kwaliteiten waarop we verder willen bouwen, geeft een inzicht in de bestaande beleidscontext en beschrijft op welke ontwikkelingen en opgaven de omgevingsvisie een antwoord moet formuleren. Het Portret vormt de nulmeting die de basis legt onder de verdere ontwikkeling van de omgevingsvisie. We zijn ons ervan bewust dat de wereld constant in beweging is. Het Portret van de gemeente Voorst vormt dan ook nadrukkelijk een **momentopname**, een vastlegging van de huidige stand van zaken. De Omgevingswet stelt ons in staat om onze doelen en ambities in de loop der jaren aan te passen, zodra de situatie daarom vraagt.

LEESWIJZER

Na deze inleiding volgt hoofdstuk 2, waarin de belangrijkste conclusies en bevindingen uit de analyse worden samengevat. Het hoofdstuk zet de

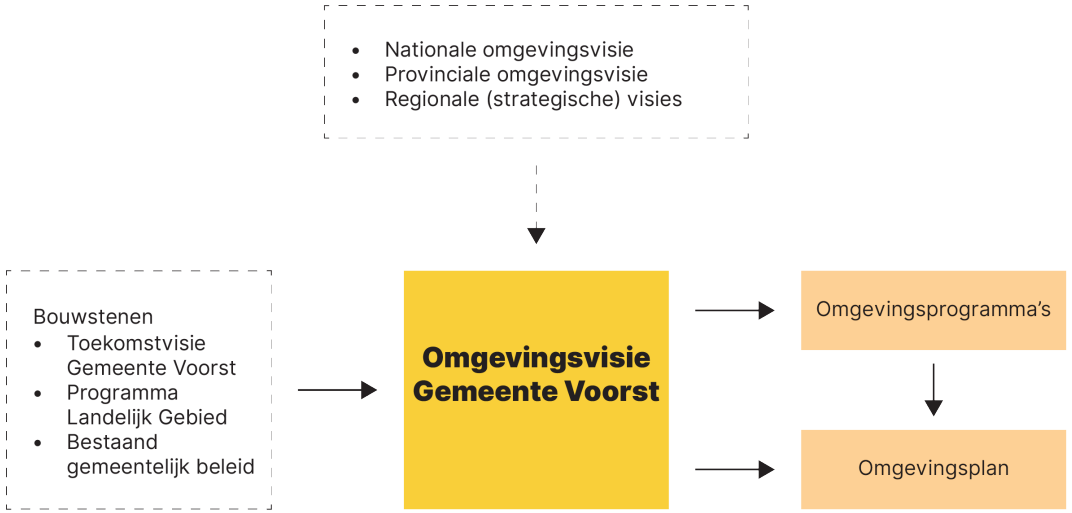

Figuur 2. Dit overzicht toont hoe de Omgevingsvisie Voorst zich verhoudt tot de verschillende gerelateerde beleidsstukken.

belangrijkste (integrale) kansen en opgaven voor gemeente Voorst op een rij en beschrijft de vragen waar de geactualiseerde omgevingsvisie straks een antwoord op moet formuleren. Vervolgens gaat hoofdstuk 3 in op het DNA van de gemeente Voorst. Het beschrijft de huidige waarden en ruimtelijke karakteristieken van de gemeente, evenals de positionering in de regio. Hoofdstuk 4 bevat de analyse van trends en ontwikkelingen. Aan de hand van kaartbeelden, tekst en figuren geeft dit hoofdstuk de huidige situatie (nu) en de meest relevante trends en ontwikkelingen die in de toekomst voor de gemeente Voorst (gaan) spelen weer. Tot slot volgt hoofdstuk 5, waarin de conclusies uit de beleidsinventarisatie gepresenteerd worden.

In de tekst wordt met voetnoten verwezen naar de geraadpleegde bronnen. Het overzicht van geraadpleegde bronnen vindt u achterin dit document.

2

Samenvatting van de belangrijkste opgaven voor de omgevingsvisie

De analyse in de volgende hoofdstukken geeft een beschrijving van de huidige situatie in de gemeente Voorst en blikt vooruit op toekomstige ontwikkelingen die op de gemeente afkomen. Het hoofdstuk biedt een breed overzicht van relevante thema's en biedt de basis voor de verdere ontwikkeling van de omgevingsvisie. Om meer scherpte aan te brengen in de kansen en opgaven die voorliggen, zetten we in dit hoofdstuk uiteen op welke integrale vraagstukken de omgevingsvisie straks antwoord moet bieden.

OMVANGRIJKE WONINGBOUWOPGAVE EN HET CREËREN VAN EEN BETAALBAAR EN PASSEND WOONLEEFKLIMAAT

De gemeente Voorst staat voor een **woningbouwopgave** van +600 woningen voor de periode 2025 tot en met 2030, waarvan een groot aantal woningen momenteel al is vastgelegd in woningbouwplannen. De opgave voor de komende jaren zit met name in het realiseren van betaalbare woningen van voldoende kwaliteit binnen deze woningbouwplannen. Voor **de langere termijn (tot 2050)** wordt een verkenning gedaan naar het toevoegen van +2.000 tot 4.000 nieuwe woningen, wat overeenkomt met een **behoefte aan 200 tot 400 hectare grond** (uitgaande van uitbreiding met huidige 'dorpse' dichtheden en Voorster verhoudingen: woningbouw en landschapsherstel 1:1). Tegelijkertijd heeft gemeente Voorst een relatief dure woningmarkt, wat het voor huishoudens met lagere en/of middeninkomens, starters en jonge huishoudens bemoeilijkt om passende woonruimte te vinden. Dit vraagt om afwegingen zoals meer verdichting, kleinere woningen, meer gestapelde woningbouw en mogelijk minder ruimte voor groen of (ondergronds) parkeren, wat niet altijd aansluit bij de lokale woonwensen. De gemeente streeft naar een gevarieerd aanbod dat aansluit op de lokale identiteit én het landschap versterkt. De omgevingsvisie moet een **balans** vinden **tussen deze kwantitatieve opgave en het behoud van dorpse schaal en landschappelijke kwaliteit**. Daarnaast zorgen demografische ontwikkelingen zoals de **dubbele vergrijzing** (gelijktijdige toename van zowel het aantal ouderen als het aandeel ouderen binnen een bevolking) voor een veranderende woonbehoefte, met een stijgende vraag naar 'geclusterd wonen voor ouderen' en plekken waar ook intensieve zorg kan plaatsvinden. Daarbij is er steeds meer vraagontwikkeling vanuit de wensen van een 'nieuwe' generatie ouderen die zoekt naar kwalitatief hoogwaardige woningen. De omgevingsvisie moet hierbij onder meer de volgende vragen beantwoorden:

Hoe wordt de omvangrijke woningbouwopgave gerealiseerd met behoud van de landschappelijke kwaliteit en de dorpse schaal? Waar landen 2000-4000 woningen in 2050? Welke woonvormen sluiten aan op de behoefte?

VERSTERKEN VAN DE SOCIALE BASIS, HET VOORZIENINGENNIVEAU EN DE LEEFBAARHEID

Hoewel de gemeente Voorst zich kenmerkt door een **sterke sociale cohesie** en een **rijk verenigingsleven** met veel vrijwilligerswerk, daalt het aantal vrijwilligers en wordt het voor verenigingen moeilijker om deze te vinden en te behouden. Landelijk is een trend zichtbaar dat als gevolg van demografische ontwikkelingen, schaalvergroting, online diensten etc. het **voorzieningenniveau qua winkels en bedrijfsleven meer onder druk** komt te staan, voornamelijk in kleinere dorpen. Dit terwijl het van essentieel belang is voor de leefbaarheid en dus vraagt om nieuwe vormen van ondernemerschap en samenwerking (bijv. buurtcoöperaties) om het voorzieningenniveau op peil te houden. Ook staat de **mentale gezondheid** van inwoners steeds meer onder druk, met een toename van psychische problemen en eenzaamheid. De gemeente zet in op het versterken van de sociale basis, het faciliteren van ontmoeting en participatie, en het ondersteunen van mantelzorgers. De omgevingsvisie moet hierbij onder meer de volgende vragen beantwoorden:

Wat is een toekomstbestendig voorzieningniveau in een landelijke gemeente, die bijdraagt aan het versterken van de sociale basis en

samenredzaamheid? Hoe kan de fysieke leefomgeving bijdragen aan een gezonde leefomgeving die bewegen stimuleert? Hoe wordt 'samenredzaamheid' gestimuleerd en de openbare ruimte en woonvormen benut voor ontmoeting?

DUURZAME ECONOMISCHE ONTWIKKELING EN TRANSITIE VAN DE WERKGELEGENHEID

Voor het behoud van een gunstige economische positie is een gezonde balans tussen het aantal werkzame personen en de omvang van de lokale werkgelegenheid van belang. Naast het streven naar voldoende arbeidskrachten, brengt dit ook een vraag naar **voldoende ruimte voor werkgelegenheid** binnen de gemeentegrenzen met zich mee. Om de **economische uitbreidingsvraag** te beantwoorden, voorziet de gemeente in economische ontwikkelruimte die uit verschillende onderdelen bestaat:

- → luchtvaartgebonden bedrijvigheid op Teuge International Airport *(ca. 6 ha totaal)*
- → faciliteren bedrijvigheid gebied De Kar *(ca. 12 ha totaal)*
- → locatiestudie nieuw bedrijventerrein *(ca. 15 ha totaal)* gericht op lokaal en regionaal MKB

Met deze ontwikkelingsruimte wordt invulling gegeven aan de lokale uitbreidingsvraag tot 2040 met doorkijk naar 2050 in relatie tot het regionale ontwikkelperspectief. De economische groei wordt noodzakelijk geacht om **wonen en werken in balans** te behouden. Uitdagingen op het gebied van onder andere bereikbaarheid, klimaatadaptatie en de energietransitie vragen daarnaast ook aandacht voor de toekomstbestendigheid van de bestaande bedrijfslocaties. De **land- en tuinbouwsector**, als belangrijke economische en landschappelijke identiteitsdrager, staat voor urgente opgaven zoals bodem- en waterkwaliteit, stikstof, klimaatadaptatie en biodiversiteit. De omgevingsvisie moet bijdragen aan een **transitie naar meer duurzame, toekomstbestendige en volhoudbare vormen van bedrijfsvoering**, inclusief innovatie en alternatieve verdienmodellen. Daarnaast de uitdaging voor om op zoek te gaan naar **geschikte en duurzame vormen van vrijetijdseconomie**. Dit speelt zowel in het landelijk gebied en de dorpskernen, maar vraagt om speciale aandacht rondom luchthaven Teuge en recreatieplas Bussloo. Op het gebied van toekomstbestendigheid speelt ook versterking van de centrumfunctie van Twello (als voorzieningencentrum met regionale functie) en de centra van Voorst en Klarenbeek (voor dagelijkse voorzieningen) een grote rol. De omgevingsvisie moet hierbij onder meer de volgende vragen beantwoorden:

Hoe wordt voldoende ruimte gecreëerd voor duurzame economische groei en werkgelegenheid? Ook in relatie tot de mobiliteitsafwegingen (woon-werkverkeer) die hierbij komen kijken? Welke economische activiteiten sluiten aan bij onze (toekomstige) arbeidsmarkt en ons gewenste profiel? Hoe wordt de landbouwsector toekomstbestendig gemaakt en innovatie gestimuleerd?

VERSTERKEN VAN LANDSCHAP, NATUUR EN CULTUREEL ERFGOED

Het **gevarieerde landschap** van de gemeente Voorst, met zijn unieke overgangsgebied van de Veluwe naar de IJsselvallei, de beken en sprengen, het slagenlandschap van Nijbroek en de uiterwaarden van de IJssel, **vormt het DNA van de gemeente**. De aanwezigheid van de landgoederenzone) en de vele monumenten dragen bij aan de bijzondere cultuurhistorie en een hoge ruimtelijke kwaliteit. Echter, schaalvergroting in de landbouw, verdwijnende landschapselementen, ruilverkaveling en infrastructurele barrières hebben zijn weerslag op het oorspronkelijke landschap. Ook in de kernen vragen zaken zoals woningbouw, economische ontwikkelingen en klimaatadaptatie om een duidelijke visie op de omgang met huidige kenmerken van de openbare ruimte. De opgave is om de **kwaliteiten van het landschap en het cultureel erfgoed te behouden en te versterken**. De omgevingsvisie moet hierbij onder meer de volgende vragen beantwoorden:

Wat is waardevol om te beschermen en te versterken? Hoe worden nieuwe ontwikkelingen (woningbouw, bedrijvigheid, infrastructuur, klimaatadaptatie) zo ingepast dat zij bijdragen aan de landschappelijke en cultuurhistorische identiteit?

VERGROTEN VAN DE KLIMAATBESTENDIGHEID EN ZORGEN VOOR ROBUUST WATERBEHEER

De gemeente Voorst moet haar **kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen**. Dit vraagt - conform de tien uitgangspunten van het Programma Landelijk Gebied - om bij nieuwe ontwikkelingen aan te sluiten bij de logica van de bodem en het water. Er liggen opgaven in het langer vasthouden van neerslag, het kunnen afvoeren van het teveel aan regenwater, het tegengaan van verdroging (vooral langs de IJssel, recreatieplas Bussloo en bij Klarenbeek), en het aanpakken van overstromingsrisico's, zoals in Polder Nijbroek door stevige dijken en goede vluchtwegen. Maatregelen zoals het aanleggen van gescheiden watersystemen, het afkoppelen van regenwater, het stimuleren van groene daken en het realiseren van natuurvriendelijke oevers en wadi's zijn noodzakelijk. Er is een ruimtereservering voor een nieuwe nevengeul bij Terwolde en een ruimtelijke reservering voor de Hoogwatergeul nabij Deventer tussen Twello en Steenenkamer/ De Worp. De ambitie is een **robuust en natuurlijk oppervlaktewatersysteem** te realiseren dat maximaal water vasthoudt, maar ook in staat is hevige buien af te voeren. Een systeem dat de beken meer ruimte en zichtbaarheid geeft en aansluiting zoekt met de ondergrond, zowel qua bodemsoort als hoogteligging. De omgevingsvisie moet hierbij onder meer de volgende vragen beantwoorden:

Welke ruimtelijke maatregelen zijn nodig om de gemeente Voorst klimaatbestendig te maken tegen droogte en wateroverlast? Hoe houden we bij ontwikkelingen rekening met het bodem- en watersysteem?

REALISEREN VAN DE ENERGIE- EN CIRCULAIRE TRANSITIE

De gemeente Voorst streeft ernaar om **in 2050 klimaatneutraal** te zijn, wat een inzet op energiebesparing, opwek van duurzame energie en het in balans brengen van vraag en aanbod vereist. De ambitie is om 75% van de energie lokaal op te wekken en 25% van elders te importeren. In het vormgeven van de ambities werkt gemeente Voorst actief samen met de regio. Een grote uitdaging is de **netcongestie** die de energietransitie belemmert en vraagt om verzwaring en efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk, maar ook om ruimte voor nieuwe infrastructuur zoals transformatorhuisjes en accu's. De overgang naar een **aardgasvrije gebouwde omgeving** zal in de gemeente Voorst voornamelijk via kleinschalige collectieve oplossingen (all-electric) moeten plaatsvinden. Daarnaast vraagt de **transitie naar een circulaire economie** om aanzienlijke ruimte voor grondstofverwerking en recycling (tot +40% van huidige bedrijventerreinen) en het stimuleren van biobased (ver)bouwen. De omgevingsvisie moet hierbij onder meer de volgende vragen beantwoorden:

Welke ruimte wordt geboden aan duurzame energieopwek, -opslag en -transport? Hoe wordt de circulaire economie ruimtelijk gefaciliteerd en welke fysieke ruimte is hier in de toekomst voor nodig?

STIMULEREN VAN DUURZAME MOBILITEIT EN REGIONALE BEREIKBAARHEID

Op dit moment is de personenauto het primaire vervoermiddel voor veel inwoners van gemeente Voorst, vooral in de kleinere dorpen. De opgave is om de **transitie naar schonere en duurzame vervoermiddelen** te stimuleren. Vervoersmiddelen worden geprioriteerd volgens het **STOMP-principe**, waarbij extra aandacht gegeven wordt aan actieve mobiliteit (fietsen, wandelen),

[x]Het STOMP-principe staat voor een hiërarchie van duurzame vervoersmiddelen: Stappen, Trappen (fietsen), Openbaar vervoer, Mobility as a service (deelvervoer) en de Privéauto.

openbaar vervoer en deelmobiliteit. Het verzilveren van de ambitie om de fietser en wandelaar voorop te stellen, vraagt om investeringen in veilige en aantrekkelijke (fiets)verbindingen. De elektrificering van voertuigen vereist ook een zorgvuldige inpassing van laadinfrastructuur. De gemeente profiteert van haar **goede ontsluiting** via snelwegen (A1, A50) en spoorverbindingen. De goede verbinding per spoor biedt **kansen voor knooppuntontwikkeling in stationsgebieden** Twello, Klarenbeek en Voorst/Empe (net buiten de gemeente). De omgevingsvisie moet hierbij onder meer de volgende vragen beantwoorden:

Hoe geven we invulling aan de randvoorwaarden voor duurzame, gezonde, toegankelijke en veilige bereikbaarheid - op regionaal niveau en binnen de gemeente? Zijn hiervoor infrastructurele aanpassingen nodig? En welke impact heeft dit op de openbare ruimte en het landschap?

REGIONALE AFSTEMMING EN INTEGRALE, GEBIEDSGERICHTE UITWERKING VAN BELEID

De gemeente Voorst maakt deel uit van de **Regio Stedendriehoek** en werkt actief samen met zeven andere gemeenten op thema's als woningbouw, duurzaamheid, economie en mobiliteit. De regio is door het Rijk aangemerkt als **zoekgebied voor grootschalige woningbouw** en werkt aan een Ontwikkelperspectief 2050 voor een evenwichtige groei van wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen - in balans met het landschap en de natuur. De omgevingsvisie van de gemeente Voorst moet lokale ambities en kansen verwoorden die als inbreng gebruikt kunnen worden binnen bredere regionale ontwikkelingen, in het bijzonder het Ontwikkelperspectief Stedendriehoek 2050.

Binnen de gemeente is de uitdaging om **sectorale opgaven en ambities, die mogelijk botsen, integraal af te wegen en gebiedsgericht uit te werken**, zodat een samenhangend en overkoepelend toekomstbeeld ontstaat voor de gehele fysieke leefomgeving. Dit vraagt om het vinden van slimme koppelingen tussen verschillende thema's en waar nodig het maken van scherpe keuzes. De omgevingsvisie moet hierbij de volgende vragen beantwoorden:

Welke lokale ambities van de gemeente Voorst bieden kansen binnen de regionale ontwikkelingen en strategieën, zoals de verstedelijkingsopgave van de Stedendriehoek? En hoe wordt omgegaan met eventueel conflicterende ambities op de verschillende schaalniveaus? Hoe worden intern sectorale ambities integraal afgewogen en gebiedsgericht uitgewerkt om conflicten te voorkomen en synergie te creëren?

3

DNA van gemeente Voorst

3.1 KENMERKEN EN KARAKTERISTIEKEN

Bouwstenen van de Voorster identiteit:

- Kwaliteit van een gevarieerd landschap
- Bijzondere cultureel erfgoed
- Dorpse schaal van de kernen
- Krachtige sociale samenhang
- Duurzaamheid: de wens en de noodzaak om onze ruimtelijke, economische en sociale kwaliteiten toekomstbestendig te maken

Voorst is een gemeente waar mensen graag wonen en werken. Een gemeente waar mensen naartoe komen om er te verblijven en te recreëren. De aantrekkelijkheid van de gemeente hangt samen met een herkenbare, onderscheidende en uitnodigende identiteit. De **Ruimtelijke Toekomstvisie (2017)** beschrijft de identiteit van de gemeente Voorst aan de hand van de volgende kenmerken en karakteristieken:

→ De gemeente Voorst wordt omschreven als 'het **groene hart van de Stedendriehoek**'. Steden als Apeldoorn, Deventer en Zutphen liggen vlakbij. De gemeente wordt vooral gekenmerkt door haar **landelijke ligging**, de **rust** en **stilte** in een **uitgestrekt landelijk gebied** met rijke cultuurhistorie.

→ Het IJsseldal bij Twello is ontstaan in de IJstijd, toen onder invloed van smeltwater- en dekzandafzettingen het landschap van zandruggen en -vlakten werd gevormd. Later ontstonden in de lager gelegen delen van het landschap veen. Toen in de vroege middeleeuwen de Rijn doorbrak en de huidige rivier de IJssel ontstond, werd het gebied grotendeels bedekt met klei. De gemeente Voorst kent een **rijke geschiedenis** met bewoning die teruggaat tot de prehistorie. De eerste bewoners vestigden zich op de hogere, vruchtbare oevers van de IJssel. In de decennia daarop volgend werd het gebied bij Nijbroek ontgonnen. In de late middeleeuwen breidde permanente bewoning zich uit naar gebieden ten westen van de IJssel, zoals Twello, en vonden er nieuwe ontginningen plaats. De rijke kleigrond van IJsselvallei vormde een goede basis voor economische ontwikkeling en verdere groei van de gemeente.

→ Onze gemeente biedt een **grote variatie aan landschappen** in het overgangsgebied van het 'hoge zand' van de Veluwe naar de IJsselvallei. In het westen vinden we nog restanten van de **oude woeste gronden, doorsneden door beken en sprengen** die zich een weg zoeken naar de lager gelegen rivier. In het noorden laat het **'slagenlandschap' in de polder van Nijbroek** zien hoe mensen in de middeleeuwen een leven probeerden op te bouwen door het land te ontginnen en via een stelsel van dijken en weteringen te ontwateren. In het oosten wordt het landschap gedomineerd door de **uiterwaarden en de stroomruggen van de IJssel**.

→ De schoonheid van dit landelijk gebied werd al vroeg onderkend, lang voordat er sprake

was van toerisme. Vermogende families uit de omliggende steden (met name Deventer) kochten in de achttiende en negentiende eeuw stukken land op om er **landhuizen en buitenplaatsen** te bouwen. De gemeente Voorst dankt daaraan een bosrijke en breed uitwaaierende landgoederenzone, vol monumentale gebouwen in een parkachtig landschap.

→ Het buitengebied bestaat van oudsher voornamelijk uit **agrarisch gebied**. Het grootste deel van het landschap wordt beheerd door agrarische ondernemers, vooral veehouders. Overal in de gemeente vinden we historische, karakteristieke en monumentale boerderijen. In het landelijk gebied verspreid liggen **twaalf kernen** met hun eigen dorpse karakter: Bussloo, De Vecht, Klarenbeek, Nijbroek, Posterenk, Steenenkamer, Terwolde, Teuge, Twello, Voorst, Wilp en Wilp-Achterhoek. Opvallend aan de kernen is de **menging van wonen en werken**, met kleinschalige bedrijvigheid tussen de woningen in. Al deze kernen kunnen bogen op een sterke **sociale samenhang**, een **rijk verenigingsleven**, een kenmerkende ontwikkelingsgeschiedenis en een **innige band met het buitengebied** rondom de kern.

→ Onze gemeente scoort hoog op het gebied van **leefbaarheid**. Deze hoge score hangt onder andere samen met de sociale samenhang en een gebrek aan overlast en onveiligheid, maar ook met een goede bereikbaarheid (via spoor en weg) en de nabijheid van (voorzieningen in) de steden. Als de bewoners al een minpunt weten te noemen betreft dat het voorzieningenniveau in de kleine kernen. Dat staat, ook door ontwikkelingen in de detailhandel zoals digitalisering en schaalvergroting, onder druk. **Voorzieningen** die een groter verzorgingsgebied nodig hebben zijn binnen de gemeente Voorst **vooral geconcentreerd in Twello**. Maar natuurlijk is juist ook in de kleine kernen het behoud van voorzieningen van wezenlijk belang.

→ Wonen en werken gaan samen in de gemeente Voorst. Het is een prachtige gemeente om te wonen, maar geen slaapgemeente. Die **economische kracht** heeft naast het ondernemerschap van inwoners en familiebedrijven in de gemeente, te maken met de perfecte ligging tussen drie grote steden en de zeer **goede bereikbaarheid via de A1, de A50 en de twee spoorverbindingen**. Ook het wegennet binnen de gemeente, tussen de kernen die naar verhouding ver uit elkaar liggen, is erg goed.

→ **Teuge International Airport** is een dynamische luchthaven in de gemeente Voorst met een rijke historie. Wat begon als een noodlandingsterrein in de jaren twintig, groeide uit tot een officiële luchthaven in 1935, mede dankzij de oprichting van de Vliegclub Teuge. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de luchthaven uitgebreid door de Duitse bezetters, hoewel er nooit operationele eenheden gestationeerd waren. Na de oorlog maakte Teuge een gestage groei door. De luchthaven ontwikkelde zich van voornamelijk **recreatief** gebruik naar een **centrum voor beroepsluchtvaart en vliegscholen**. Belangrijke moderniseringen vonden plaats met de asfaltering van de landingsbaan in 1979 en de verlenging naar 1199 meter in 2007, waardoor Teuge nu ook kleine zakenjets kan ontvangen.

→ Maatschappelijk gezien is Voorst een gemeente met een **sterke sociale cohesie**, niet alleen binnen de kernen maar ook met anderen binnen de gemeenschap. Mensen kennen elkaar, ontmoeten elkaar regelmatig, er is relatief veel **vrijwilligerswerk** en **mantelzorg** voor mensen die dat nodig hebben. De bewoners van de gemeente voelen zich met elkaar verbonden.

Deze kenmerken en karakteristieken geven een indruk van de identiteit en het DNA van de gemeente Voorst. Ze vormen hiermee een belangrijk vertrekpunt voor het actualiseren van de omgevingsvisie.

3.2 GEMEENTE VOORST IN DE REGIO

LIGGING EN BEREIKBAARHEID

De gemeente Voorst kent een bijzondere ligging binnen Gelderland en de regio Stedendriehoek. De ligging in de **IJsselvallei** en de nabijheid van de Veluwe (ten westen van de gemeente) zorgen voor een grote landschappelijke variatie. De gemeente Voorst ligt centraal tussen Apeldoorn, Deventer en Zutphen, wat het gebied aantrekkelijk maakt voor verschillende functies. Het **"Voorster Middengebied"** verbindt de steden Apeldoorn en Deventer. De gemeente Voorst wordt vaak omschreven als het "groene hart" van de Stedendriehoek. De gemeente is goed bereikbaar dankzij de **nabijheid van belangrijke verkeersaders**, zoals de A50, de A1 en de N345 (die Deventer met Zutphen verbindt). Ook liggen er **twee treinstations** in de gemeente: station Twello (spoorlijn Apeldoorn Deventer) en station Klarenbeek (spoorlijn Apeldoorn - Zutphen). Het station Voorst-Empe (spoorlijn Apeldoorn - Zutphen) ligt net buiten de gemeentegrenzen en biedt bereikbaarheidsmogelijkheden, vooral voor de inwoners van het dorp Voorst en als onderdeel van een sterk Daily Urban System[x] in de regio Stedendriehoek.

REGIONALE SAMENWERKING

De gemeente Voorst maakt deel uit van de **regio Stedendriehoek**. Voorst is een van de acht samenwerkende gemeenten in de regio, samen met Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Heerde, Lochem en Zutphen. De gemeenten werken hier nauw samen met provincies Gelderland, Overijssel en de waterschappen Vallei en Veluwe, Rijn & IJssel en Drents Overijsselse Delta. Binnen dit regionale verband werken overheden, ondernemers en onderwijsinstanties samen op vlakken zoals woningbouw, duurzaamheid, economie en mobiliteit.[11]

NOTA RUIMTE

De Stedendriehoek is een regio die volop in ontwikkeling is. In het in 2024 vrijgegeven voorontwerp Nota Ruimte van het Rijk, werd de Stedendriehoek door het Rijk als **zoekgebied voor grootschalige woningbouw** aangemerkt.

[x]Daily Urban System: het gebied rondom de steden Apeldoorn, Deventer en Zutphen waarin dagelijks de belangrijkste woon- en werkverplaatsingen plaatsvinden.

Om als regio input te geven richting de Nota Ruimte, stelde de regio de Contourenschets 2050 op. Deze **Contourenschets: 'Verstedelijking in Balans'** vormt een aanloop naar de uiteindelijke verstedelijkingsstrategie: het Ontwikkelperspectief 2050. In het proces om te komen tot het Ontwikkelperspectief 2050 wordt gewerkt aan het vastleggen van een gedeeld beeld van hoe de Stedendriehoek op een evenwichtige manier kan groeien richting 2050, met een doorkijk naar 2100. Uitgangspunten voor de verstedelijkings-strategie zijn het invullen van een **groeiopgave van circa 48.000 woningen tot 2050**, met bijbehorende benodigde groei aan voorzieningen, bereikbaarheid, bedrijvigheid en werkgelegenheid én met aandacht voor leefkwaliteit, landschap en natuur.[11,32,44]

Ook op andere beleidsthema's zoals bedrijven-terreinen, landbouw, sociaal domein of duurzame energieopwek werkt de gemeente Voorst intensief samen met buurgemeenten in de regio. In hoofdstuk vier komen eventuele gezamenlijke regionale ambities per beleidsthema aan bod.

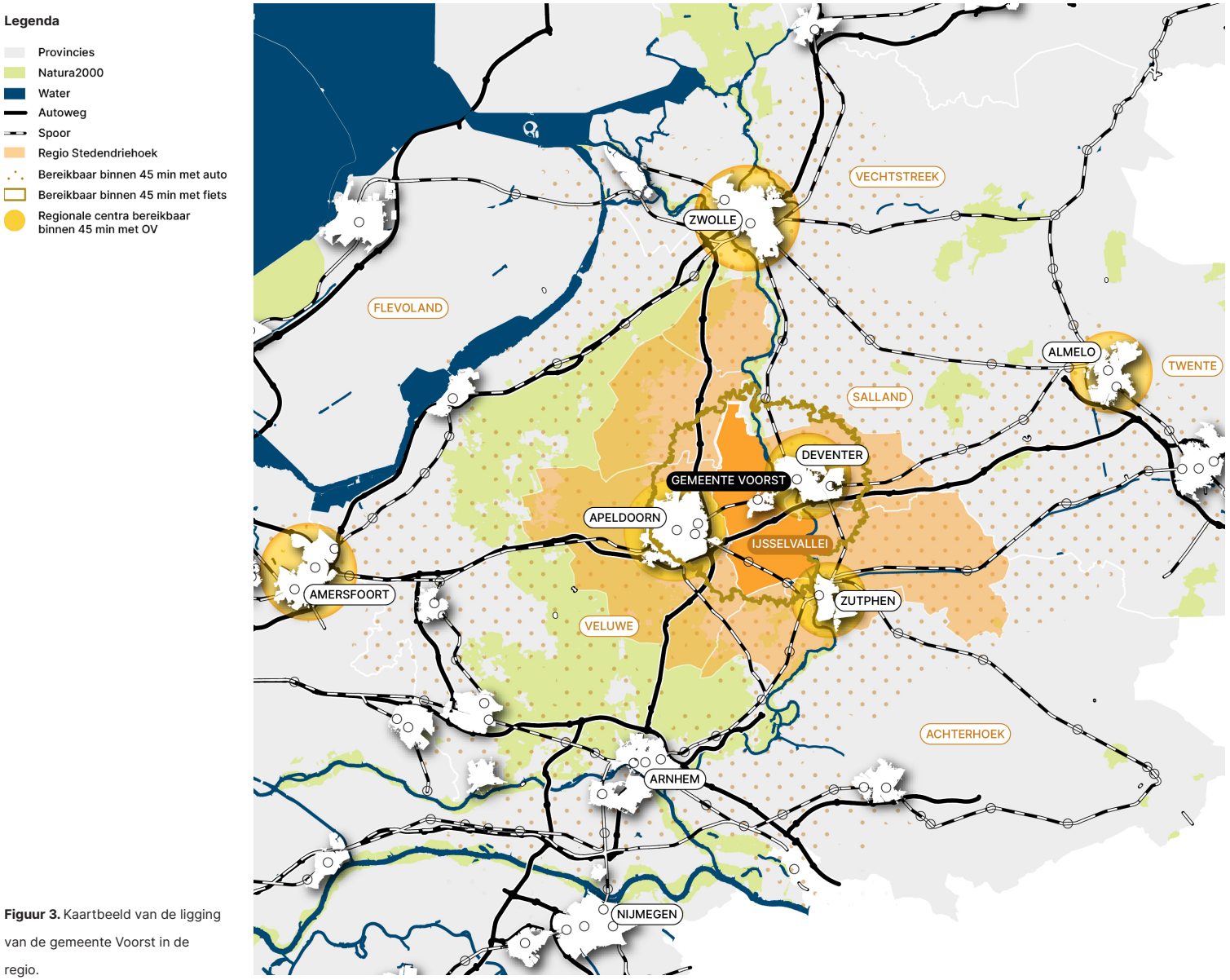

Figuur 3. Kaartbeeld van de ligging van de gemeente Voorst in de regio.

4

Opgaven en ontwikkelingen

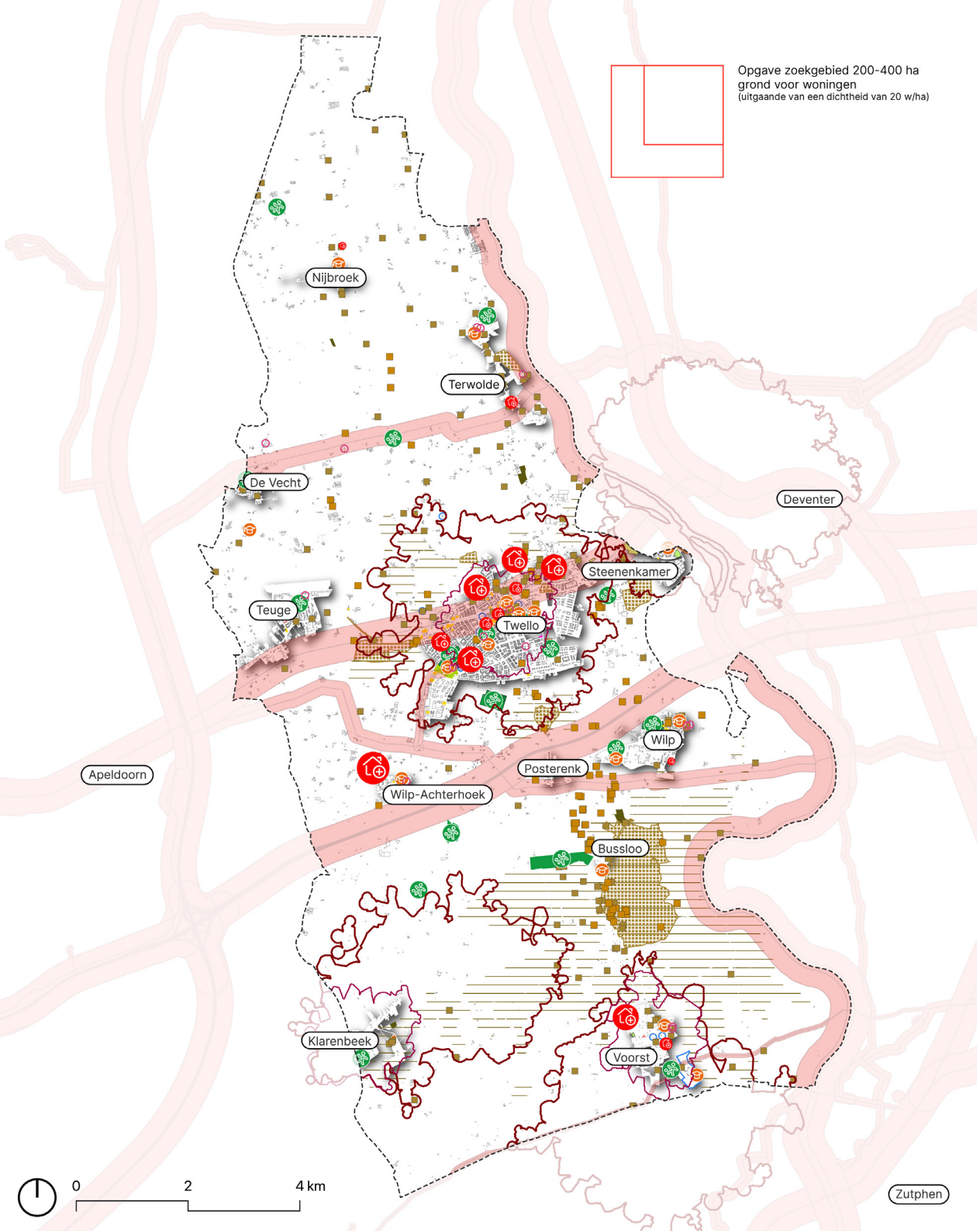

4.1 WONEN, VOORZIENINGEN EN GEZONDHEID

LEGENDA

Wonen

- Openbare harde en zachte woningbouw-plannen naar aantal woningen (10 woningen of meer) (Gemeente Voorst)

Voorzieningen

- Winkel (BAG, 2025)
- Bijeenkomst (dorpshuis, gebedshuis) (BAG, 2025)
- Gezondheid (BAG, 2025)
- Onderwijs (BAG, 2025)
- Sport (BAG, 2025)

- max. 10 minuten fietsen naar station
- max. 15 minuten lopen naar centrum

Externe veiligheid

- Aandachtsgebieden (REV)

Gezondheid/ontmoeting

- Park (BRT, 2025)
- Sportpark (BRT, 2025)
- Volkstuin (BRT, 2025)

Erfgoed

- Landgoed (Provincie Gelderland)
- Begraafplaats (TOP10NL)
- Rijksmonument (gebied) (RCE)
- Rijksmonument (gebouw) (RCE)
- Gemeentelijk monument (gebouw) (RCE)

→ **Demografische ontwikkelingen** zijn op zichzelf staande ontwikkelingen die invloed hebben op de bevolkingssamenstelling van de gemeente. Een veranderende bevolkingssamenstelling leidt vaak tot een verandering in vraag en behoefte op het gebied van mobiliteit, wonen, voorzieningen, werk, recreatie etc. Op het moment (2025) kent de gemeente Voorst 25.567 inwoners. Er wordt verwacht dat dit tot 2050 zal stijgen tot 28.310 inwoners, een stijging van 11% (zie figuur 4).[5]

→ Tot 2050 wordt een **huishoudensgroei** van ongeveer 1.050 huishoudens (10%) verwacht (zie figuur xx). Het aandeel gezinnen met kinderen stabiliseert, terwijl het aandeel kleine huishoudens groeit. Naar verwachting zetten deze ontwikkelingen zich in de kleine kernen het sterkst door.[8] Om tijdig te anticiperen op deze verwachting, moeten keuzes worden gemaakt over het kwalitatief woningbouwprogramma en het (toekomstig) voorzieningenaanbod dat de gemeente nastreeft.

→ Momenteel kent de gemeente Voorst al een hoge demografische druk van 90,8%. Dit houdt in dat er ruim 90 mensen in de niet-werkende leeftijdsgroep per 100 mensen in de werkende leeftijdsgroep zijn. Slechts 28% van de inwoners is tussen de 45 en 65 jaar oud.[5] De gemeente Voorst heeft dan ook te maken met **dubbele vergrijzing**. Het is de verwachting dat het **aandeel 65+ huishoudens zal groeien van 3.900 in 2022 naar 5.500 in 2040**. Dit komt door een toename van het aantal ouderen en de ontwikkeling dat ouderen steeds ouder worden, dit noemen we dubbele vergrijzing.

→ De vergrijzingsontwikkeling zorgt voor een verandering in woonbehoefte. Momenteel woont verreweg het grootste deel van deze ouderen in een reguliere woning. Het rijksbeleid is erop gericht om mensen met een zorgvraag **zo lang mogelijk zelfstandig** te laten wonen. Toch zien we – door de sterke vergrijzing – ook de vraag naar plekken voor intensieve (al dan niet intramurale) zorg in de komende jaren toenemen. Daarnaast zien we een sterke stijging van de vraag naar **'geclusterd wonen voor ouderen'**: bedoeld voor ouderen met én zonder zorgvraag die graag samen met anderen willen wonen in een min of meer beschutte omgeving. De verwachting is dat de vraag naar dergelijke woonvormen zal toenemen.[1]

→ In algemene zin zien we doelgroepen met zorg de stap maken van intramuraal naar geclusterd zelfstandig wonen met zorg in de nabijheid. De huidige woonzorgvisie beschrijft een uitbreidingsopgave voor **geclusterd wonen** voor ouderen, vooral in de deelgebieden Terwolde, Klarenbeek en Wilp. De vraag naar intramurale zorg neemt ook in kleinere kernen toe, maar de realisatie van intramurale zorginstellingen is complex. In Twello en Voorst moet het aanbod van woonvormen voor mensen met een intensieve zorgvraag worden uitgebreid om de omliggende dorpen te bedienen.[1]

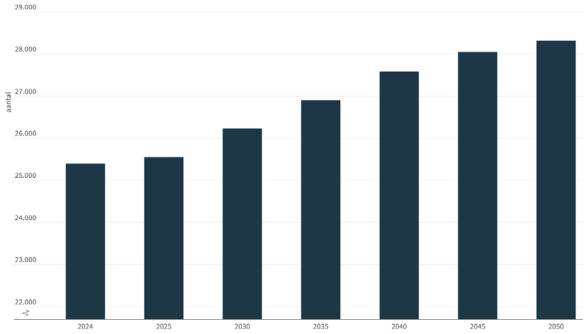

Figuur 4. Primos prognose bevolkingsontwikkeling gemeente Voorst (ABF Research, 2024)

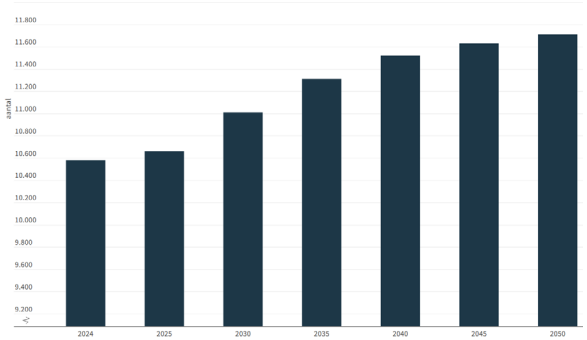

Figuur 5. Primos prognose huishoudensontwikkeling gemeente Voorst (ABF Research, 2024)

→ Tegelijkertijd zien we de woonwensen van de **'nieuwe' generatie ouderen** veranderen; zij zijn vaker vitaal en vermogend en zoeken naar kwalitatief hoogwaardige, ruime woningen op aantrekkelijke locaties, doorgaans in het centrum, in plaats van de meer traditionele, kleinere seniorenwoningen.[4] Hierbij bestaat de behoefte voor kleinschalige wooninitiatieven en experimenten met nieuwe woonvormen, zoals CPO-projecten en woonzorgconcepten.[1]

→ Het groeiende **personeelstekort in de zorg** vraagt ook in de gemeente Voorst om een efficiëntere inzet van zorg, gericht op preventie en 'positieve gezondheid'. De intensieve zorg zal vaker extramuraal en in geclusterde woonvormen moeten worden geboden. Daarbij legt de toename van thuiswonende ouderen extra druk op huisartsenzorg en wijkverpleging.[1] Het aantal **mantelzorgers** in de gemeente is relatief hoog. In de categorie 18+ verzorgt 15% mantelzorg. Onder middelbare scholieren is dit zelf 18,5%.[10] Wel verwachten we de komende jaren een daling van het aantal potentiële mantelzorgers, wat opgaven met zich meebrengt op het gebied van verminderde ondersteuning voor hulpbehoevenden en een groeiende druk op de professionele zorg (zie figuur 6).

→ Voor de periode 2025-2030 is de woningbouwopgave zoals vastgelegd in de Woondeal voor de gemeente Voorst **+600 woningen**, waarvan 187 sociale huur en 210 betaalbare koop. Voor de periode 2031-2034 is de woningbouwopgave voor de gemeente Voorst vastgelegd op 400 woningen.[2] Specifieke sleutelprojecten die zijn aangewezen zijn de spoorzones gemeente Voorst. Voor het realiseren van deze woningbouw worden in de Woondeal nog wel enkele knelpunten gesignaleerd waarbij ondersteuning van de provincie en het Rijk wenselijk is. Dit betreft voor de gemeente Voorst het hoogspanningstracé, bedrijfsverplaatsingen, kosten infrastructuur, saneringskosten en het uitplaatsen van functies.[3]

→ Voor de langere termijn wordt - vanuit de **regionale verstedelijkingsopgave** (in reactie op de Contourenschets Stedendriehoek) - momenteel gedacht aan een verkenning naar het toevoegen van **2.000 tot 4.000 nieuwe woningen** tussen 2030 en 2050. Dit aantal woningen komt overeen met het verwelkomen van 4.000 tot 8.000 extra inwoners. Deze ambitie voor extra woningen komt bovenop de reeds verwachte autonome groei en vraagt dus om een versterkte beweging van huishoudens van buiten en het aantrekken van 'terugkeerders'. Voor de realisatie van deze bouwplannen gaat de gemeente uit van een zoekopgave van 200 tot 400 hectare grond. Deze ruimteclaim is gebaseerd op een bebouwingsdichtheid van 20 woningen per hectare en de Voorster werkwijze: woningbouw en landschapsherstel in een verhouding van 1:1.[32] In het nader definiëren van de woningbouwopgave en bijbehorende ruimtelijke invulling, zullen ook de kansen en opgaven voor meer compacte bouw (en daarmee hogere bebouwingsdichtheden) een plaats moeten krijgen.

→ De gemeente Voorst ziet een passende rol in de **regionale woningbouwopgave**, mede vanuit de meerwaarde als **landschappelijke contramal** en stedelijk uitloop- en recreatiegebied. Maar voor deze woningbouwopgave gaat de gemeente uit van een aantal kwalitatieve randvoorwaarden die relevant zijn voor de omgevingsvisie. Hierbij wordt ingezet op **betaalbare woningbouw** en het bieden van oplossingen voor lokale woningzoekenden en tegelijkertijd een gevarieerd aanbod aan verschillende soorten woonomgevingen bevatten die het landschap versterken. Het uitgangspunt van de contourenschets is dat **verstedelijking géén verstening** betekent, maar de ontwikkeling van de hele regio in balans ("meer stad, meer landschap"). Dit kan ook betekenen dat er meer gestapeld wordt gebouwd in de dorpen, om zo meer ruimte over te houden voor het landelijke leefklimaat in de regio. De gemeente Voorst benadrukt het belang van vitale kernen, waarbij maatschappelijke functies (zoals school, huisarts, ontmoetingsplek) of detailhandel (zoals supermarkt) van belang zijn. Wel wordt gewaarschuwd dat te veel spreiding zorgt voor veel verkeersbewegingen, waardoor zorgvuldigheid en balans noodzakelijk zijn.[32]

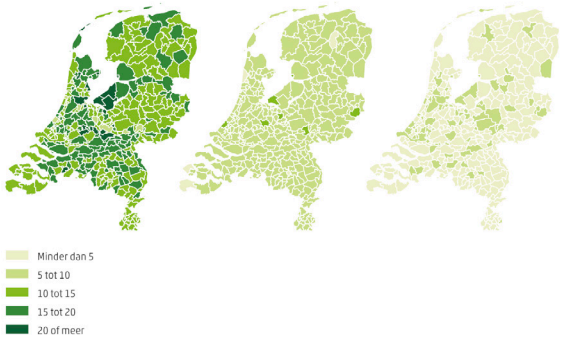

Figuur 6. Oldest Old Support Ratio: de verhouding tussen het aantal 85-plussers en het aantal 50-74 jarigen. De OOSR geeft aan hoeveel mensen potentieel in staat zijn informele zorg te bieden aan één 85-plusser. Door de vergrijzing raakt deze verhouding in de toekomst uit balans en zijn er minder mantelzorgers beschikbaar om informele zorg te bieden. (CBS en PBL, 2022)

→ In de gemeente Voorst staan momenteel (2025) 10.847 woningen.[46] Naast 23% sociale huur en 10% particuliere huur bestaat 68% van de totale woningvoorraad uit koopwoningen. Deze koopwoningen hebben een gemiddelde WOZ-waarde van €502.900.[45] Hiermee heeft de gemeente Voorst heeft een **relatief dure woningmarkt**, wat het voor huishoudens met lagere (midden)inkomens (tot €45.000) lastig maakt om passende woonruimte te vinden. De koopwoningen zijn relatief duur, en in de sociale huursector is het aanbod beperkt. De hogere prijs van koopwoningen komt tot stand door verschillende factoren, zoals de ligging van de woning ten opzichte van een groene omgeving, voorzieningen en uitvalswegen. Koopprijzen van appartementen en rijwoningen liggen in de gemeente Voorst vaak hoger dan in omliggende steden zoals Apeldoorn en Deventer, waardoor huishoudens vaak uitwijken naar de steden. [4] Het aanbod aan goedkope (huur- en koop) woningen is beperkt. Vooral **starters en jonge huishoudens hebben moeite een woning** te vinden. Ook zien we dat 34% van de kopers op de Voorster woningmarkt van buiten de gemeente komt.[47]

→ Voor **statushouders**, ook wel vergunning-houders (vluchtelingen met een verblijfsstatus) genoemd, is de belangrijkste opgave dat de gemeentelijke taakstelling voor hun huisvesting sterk fluctueert. Dit is afhankelijk van het aantal vluchtelingen dat naar Nederland komt en een verblijfsvergunning krijgt. Voor de komende jaren gaat de gemeente Voorst uit van een **taakstelling van 30 tot 50 personen per jaar**. Dit resulteert in een geschatte jaarlijkse vraag naar 12 tot 20 woningen, gebaseerd op een gemiddelde huishoudensgrootte van deze doelgroep van 2,5 personen.[1] De gemeente is voornemens te zorgen voor voldoende woonruimte voor vergunninghouders, in lijn met het landelijke Programma 'Een thuis voor iedereen'. Regels voor hun huisvesting, inclusief urgentie, zullen worden vastgelegd in de **regionale huisvestingsverordening**, en er wordt ook gekeken naar alternatieve woonvormen om aan de vraag te voldoen. Naast een taakstelling van het huisvesten van statushouders, heeft de gemeente ook een taakstelling in het opvangen van asielzoekers vanuit de Spreidingswet.

→ Een groot deel van de woningen in de gemeente Voorst zijn eengezinswoningen: 83%. Woningen in de gemeente kennen een gemiddeld oppervlakte van 149 m2. 79% van de woningen is gebouwd voor 2000 (zie figuur 7). De meeste huizen (47%) in de gemeente Voorst hebben energielabel A of B (zie figuur 8).[6] Voor een deel van de woningvoorraad ligt dus nog een **verduurzamingsopgave**. Dit vraagt om een inspanning voor energetische woningverbetering. Het verduurzamen van de woningvoorraad is sterk afhankelijk van de bereidheid van particuliere woningeigenaren, die vaak praktische bezwaren hebben of afzien van grotere investeringen. Hiernaast is de levensloopgeschiktheid en aanpasbaarheid van woningen een uitdaging.

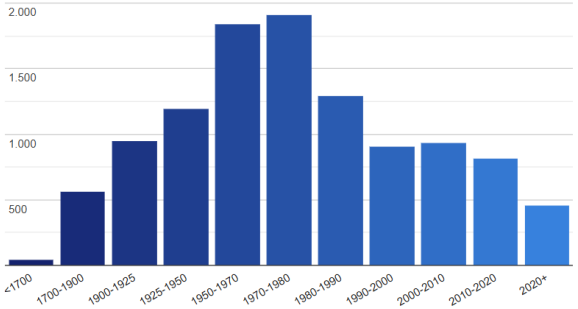

Figuur 7. Bouwperiode panden (alle cijfers, 2024)

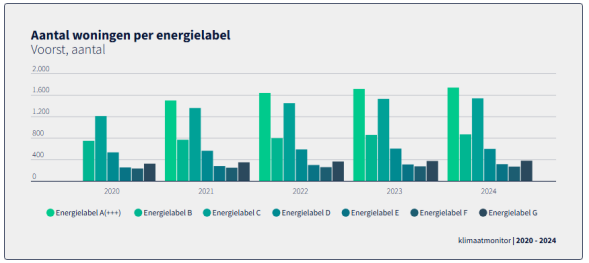

Figuur 8. Aantal woningen per energielabel in Voorst (klimaatmonitor)

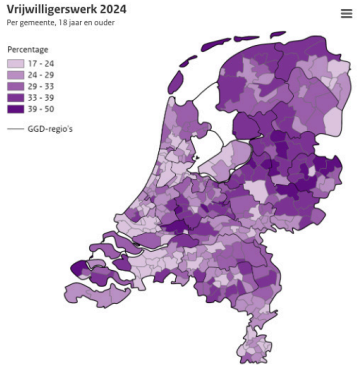

Figuur 9. Vrijwilligerswerk per gemeente (Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2024 GGD'en, CBS en RIVM)

→ Twello biedt een compleet **voorzieningen-niveau**, Voorst, Klarenbeek en Terwolde hebben qua voorzieningen een aanbod aan dagelijkse voorzieningen en de overige kernen bieden met name ruimte aan ontmoeting, sport en onderwijs (zie ook kaartbeeld). De **sociale cohesie** in de gemeente Voorst is hoog. Er is een ruim verenigingsleven waar 34% van de volwassen inwoners vrijwilligerswerk verricht (zie figuur 9). Dat ligt ver boven het landelijk gemiddelde van 26%. Wel daalt dit aantal en is het voor verenigingen steeds lastiger om vrijwilligers te vinden.[10] De gemeente Voorst richt zich daarom ook op het versterken van de **sociale basis** door ontmoeting mogelijk te maken, participatie te faciliteren, vrijwillige inzet en mantelzorgers te ondersteunen, en de gemeenschapskracht in alle dorpen te versterken.[10]

→ De gemeente Voorst kent een **ruim voorzienin-genaanbod** bestaande uit onder andere diverse ontmoetingsplekken (dorpshuizen, MFA's), onderwijsvoorzieningen, sportaccommodaties, een zwembad en bibliotheek. De aanwezigheid van dergelijke voorzieningen draagt bij aan de woonkwaliteit van de gemeente. Met het oog op een toekomstbestendig voorzieningenaanbod is aandacht nodig voor de capaciteit en bereikbaarheid van de voorzieningen. Landelijk zien we dat door de druk op (kleinschalige) voorzieningen toeneemt en er steeds meer wordt gekozen voor het clusteren van voorzieningen. Op het gebied van onderwijshuisvesting wordt er vanuit het Integraal Huisvestingsplan (IHP) de komende jaren ingezet op renovatie of vervanging van elf verschillende schoolgebouwen. In 2026 wordt er in Twello een nieuw sportgebouw ontwikkeld voor bewegingsonderwijs, sporten en trainen. Ook loopt er momenteel (2025) een onderzoek naar de toekomstmogelijkheden van zwembad De Schaeck.

→ Op het gebied van welzijn zien we dat de **mentale gezondheid van inwoners steeds meer onder druk komt te staan**. Veel jongeren en volwassenen kampen met (risico op) psychische problemen en eenzaamheid.[10] Tegelijkertijd is de druk op de GGZ (geestelijke gezondheidszorg) in de regio hoog, met lange wachttijden en stijgende kosten.Ook zien we dat de algemene prestatiedruk en de invloed van sociale media bijdragen bij aan de toenemende behoefte aan jeugdhulp.[10]

→ Ook zien we aanzienlijke **verschillen in de samenleving als het gaat om levensver-wachting** en jaren in goede gezondheid tussen mensen met een hoge en lage sociaaleconomische positie (4-6 jaar kortere levensverwachting, 14 jaar minder in goede gezondheid voor mensen met een lage sociaaleconomische positie). Hier ligt onder meer een relatie met overmatig alcoholgebruik (7,5% van 18+) overgewicht (51,3%) en verwachte toename leefstijlgerelateerde (chronische) aandoeningen.[10] De gemeente Voorst hanteert vanuit haar beleid een brede kijk op gezondheid, ook wel **Positieve Gezondheid** genoemd (zie figuur 10), waarbij de nadruk ligt op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van mensen. Tevens liggen er kansen om in de omgevingsvisie stevig in te zetten op een gezonde leefomgeving. Een groene en gezonde leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, draagt bij aan de weerbaarheid en mentale gezondheid van inwoners.[10]

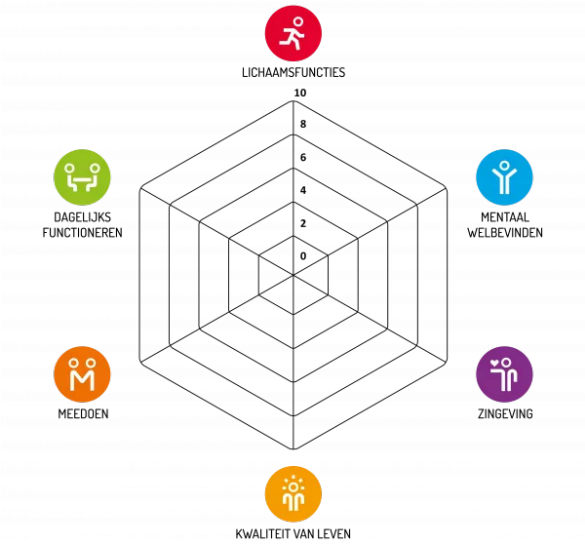

Figuur 10. Positieve gezondheid (Institute for positive health)

→ Ook zien we in de gemeente Voorst verschillen in de samenleving qua **financiële uitgangs-positie en laaggeletterdheid**. Ondanks een relatief laag aantal bijstandsgerechtigden in de gemeente, zit 60% langer dan drie jaar in de uitkering en heeft moeite met het vinden van passend werk. Een deel van de bevolking (17%) is laaggeletterd, meer dan het landelijk

gemiddelde, wat deelname aan de samenleving bemoeilijkt. [10,49]

→ De gemeente Voorst streeft ernaar om binnen één generatie (doel 2040) het verschil te maken door te focussen op een **stabiele basis voor alle inwoners, gelijke kansen op een vitaal en gezond leven, en leven in veiligheid en vrijheid**. Hiermee zet de gemeente in een fijne en prettige plek waar iedereen zich **(sociaal) veilig** kan voelen: thuis, op straat, op het werk en overal in de gemeente. De leefomgeving moet veilig zijn en uitnodigen tot ontmoeting, bewegen en samenleven. Tevens zet de gemeente in op **inclusie en gelijkwaardigheid**. Dit betekent dat elke inwoner gelijke toegang heeft tot kansen en middelen en kan zich naar vermogen ontwikkelen en meedoen aan de maatschappij, ongeacht afkomst, achtergrond of eventuele beperking. De openbare ruimte is fysiek en sociaal toegankelijk voor iedereen.[10]

→ Vanuit de woonzorgopgave in de gemeente Voorst is er behoefte aan een woonomgeving die toegankelijk is en ontmoeting en beweging stimuleert, met een goed voorzieningenniveau in de kernen. Hierbij is het van belang dat **'samenredzaamheid'** – inwoners die elkaar helpen – wordt gestimuleerd. Dit is essentieel omdat - zoals hiervoor genoemd - niet elke hulpvraag meer door professionele zorgverleners kan worden ingevuld. Aandacht voor het voorkomen van eenzaamheid en het ondersteunen van mantelzorgers is hierbij cruciaal.[1] De uitdaging is om de **openbare ruimte te benutten om mensen in beweging te krijgen en ontmoetingen te stimuleren**. Dit omvat het openbaar toegankelijk maken van schoolpleinen en speelplekken, het ontwikkelen van beweegactiviteiten voor diverse doelgroepen, en het leggen van verbindingen tussen (maatschappelijke) partijen en de gemeente voor de inrichting van de buitenruimte.[8]

→ De gemeente Voorst is rijk aan **cultureel erfgoed**. De gemeente telt een variëteit aan monumenten (waaronder 166 Rijksbeschermd), bijzondere locaties en archeologische vindplaatsen. Dit betreft landhuizen, buitenplaatsen, industrieel erfgoed, IJsselboerderijen, prehistorische grafheuvels, grenspalen, middeleeuwse dorpskerken en militaire bunkers. Deze monumenten, landschappen en archeologische vondsten vormen het materiële erfgoed, terwijl verhalen en tradities het immateriële erfgoed omvatten. Het Voorster cultureel erfgoed definieert de **collectieve identiteit** en vertelt het verhaal van vorige generaties. Tegelijkertijd draagt het ook bij aan de kwaliteit van de leefomgeving, bijvoorbeeld op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en betekenisgeving. Een duurzame en toekomstbestendige omgang met erfgoed vraagt **keuzes naar de toekomst**: het is van belang om erfgoed levend te houden door het te ontwikkelen wanneer dit nodig is. Dit vraagt om het vroegtijdig integreren van erfgoed in ruimtelijke ontwikkelingen.[50,51]

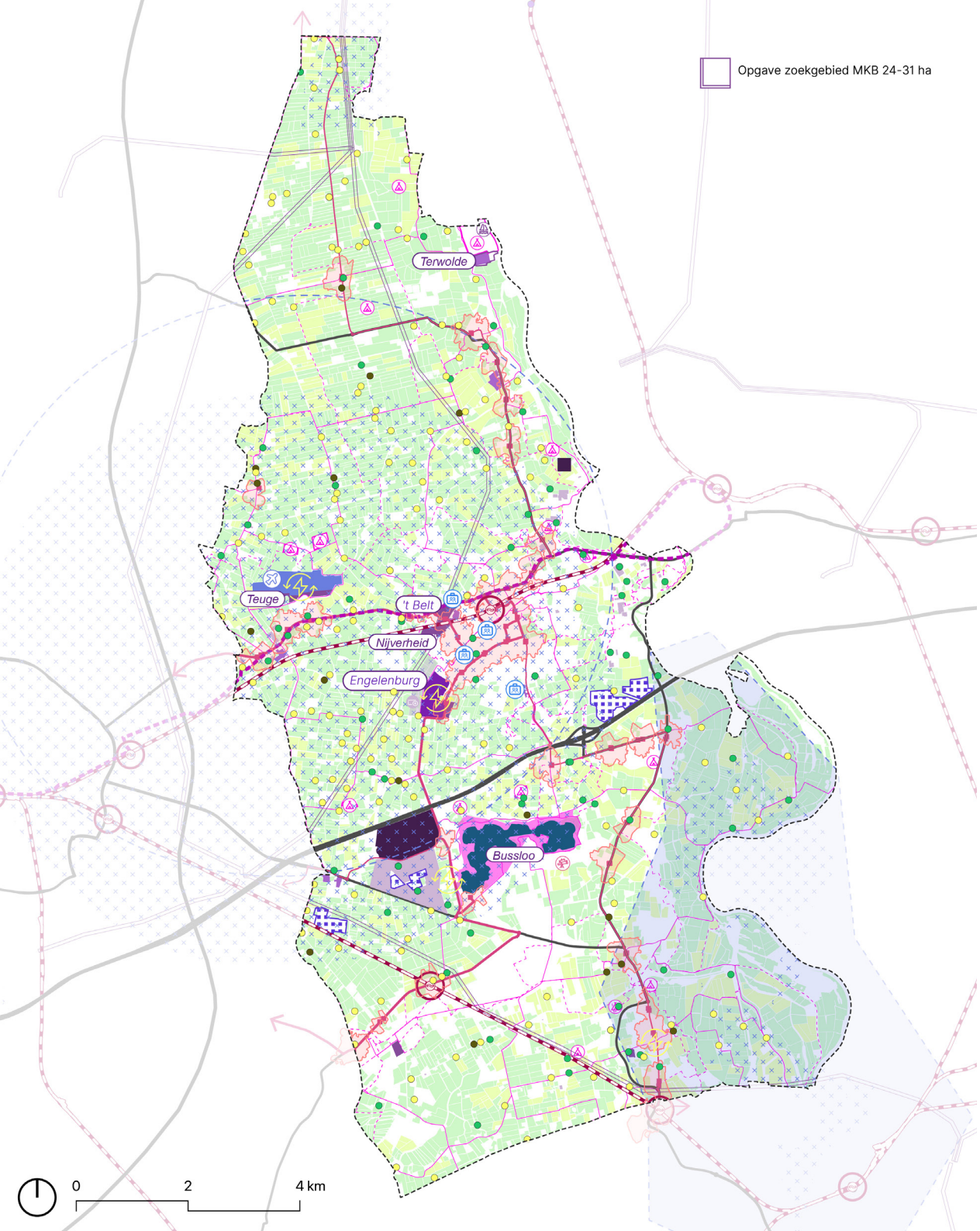

4.2 ECONOMIE, MOBILITEIT EN ENERGIETRANSITIE

LEGENDA

Werken
- Grootste werkgevers
- Bedrijventerrein met maximaal toegestane milieucategorie (IBIS, 2025)
  - Milieucategorie 2
  - Milieucategorie 3
  - Milieucategorie 4
  - Milieucategorie 5
- Jachthaven
- Glastuinbouwontwikkelingsgebied (POV, 2025)
- Voorkeursrecht Engelenburg (Gemeente Voorst, 2025)
- RWZI

Mobiliteit
- Treinstation (BRT, 2025)
- Spoorlijn
- Buslijn met halte
  - 1 x per uur
  - 2 x per uur
- 5 minuten lopen naar bushalte
- Doorfietsroute
- Luchthaven (GA)
- Laagvlieggebied burgerluchtvaart (Provincie Gelderland, 2025)
- Beperkingsgebied Luchtvaartveiligheid en bouwhoogte Vliegveld Teuge (indicatief) (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2025)

Recreatie
- Fietsknooppunten netwerk
- Wandelknooppunten netwerk
- Verblijfsrecreatie
- Recreatiegebied Bussloo
- Sterrenwacht

Energie
- Hoogspanningsleiding
- Bestaande zonneparken
- Windenergie uitgesloten (POVI, 2018)
- Smart Energy Hub

Landbouw
- Agrarisch bedrijf (KVK)
  - Akker- en/of tuinbouw
  - Houden en/of fokken van dieren
  - Gemengd bedrijf
- Landbouwareaal (BRP, 2025)
  - Bouwland
  - Grasland

→ In het nadenken over welvaart is de laatste jaren een verschuiving zichtbaar van een focus op inkomen en koopkracht naar een bredere focus op alle factoren die onderdeel vormen van de kwaliteit van leven: **brede welvaart**. Naast materiële welvaart en economische groei is hierbinnen ook aandacht voor zaken zoals gezondheid, inclusiviteit, duurzaamheid, sociale contacten, huisvesting en een prettige en veilige leefomgeving. Binnen de regio Stedendriehoek werkt gemeente Voorst samen met andere partijen aan projecten die bijdragen aan het behoud en versterken van de brede welvaart. Bij het vormgeven aan de regionale verstedelijkingsopgave, wordt brede welvaart als leidend principe gehanteerd.[11]

→ De economie in de gemeente Voorst is opgebouwd uit verschillende **sectoren**, van landbouw tot middenstand en van toerisme en recreatie tot lokaal MKB en grootschalige productie. De gemeente zet zich in voor een sterke lokale economie met veel werkgelegenheid en een prettig werkklimaat. Daartoe wordt ingezet op **vier pijlers: 1. vrijetijdseconomie, 2. ondernemen in het landelijk gebied, 3. ondernemende dorpen en 4. sterk MKB**.[12]

→ De sectoren met de meeste **banen** in de gemeente Voorst zijn de zakelijke dienstverlening en de collectieve dienstverlening (zie figuur 11). In vergelijking met Nederland en provincie Gelderland kent gemeente Voorst een bovengemiddeld aandeel banen in de zakelijke dienstverlening. Ook het aantal banen in de landbouw ligt hoger dan het landelijk en provinciaal gemiddelde. De afgelopen jaren is het aandeel banen in de overige dienstverlening sterk toegenomen, terwijl sectoren zoals industrie en landbouw - in lijn met de landelijke trend - juist een krimp kenden.[13]

→ De economische uitgangspositie van de gemeente Voorst is relatief goed. Het aantal banen per gemeente is de afgelopen jaren gegroeid (zie figuur 12) en per 1.000 inwoners ligt het aantal banen hoger dan het landelijk en provinciaal gemiddelde. Het werkloosheidspercentage in gemeente Voorst is juist lager dan landelijk en provinciaal.[14,15] Veel inwoners van de gemeente werken hier ook. De arbeidspendel van en naar de gemeente Voorst is vooral sterk met buurgemeenten Apeldoorn en Deventer (zie ook figuur 13).[16] Voor behoud van een gunstige economische positie, is het belangrijk dat er voldoende ruimte blijft voor **werkgelegenheid** binnen de gemeentegrenzen. Naast het stimuleren van de aanwezigheid van voldoende arbeidsplaatsen, is ook een inzet op voldoende beschikbare **arbeidskrachten** nodig. Met het oog op de toenemende druk op de (potentiële) beroepsbevolking door demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing, ligt er een opgave voor om te verkennen op welke wijze **jongere generaties als (toekomstige) werknemers** te binden aan de gemeente. Zeker ook omdat juist door de vergrijzing er in bijvoorbeeld de zorg arbeidskrachten nodig zijn.

→ De gemeente Voorst kent diverse **bedrijventerreinen**. Dit betreft de bedrijventerreinen

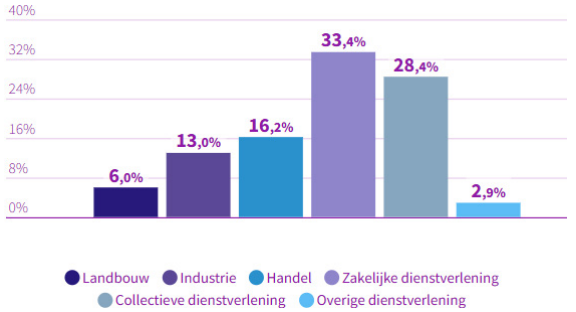

Figuur 11. Banen naar sector (LISA, 2023)

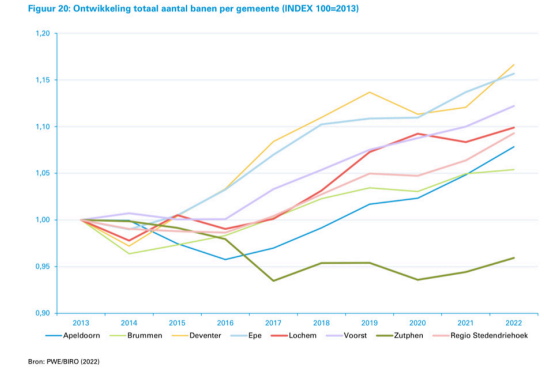

Figuur 12. Ontwikkeling totaal aantal banen per gemeente (stec groep 2022)

Nijverheid, ‘t Belt en Engelenburg in Twello, bedrijventerrein Terwolde in de gelijknamige woonplaats, Teuge International Airport en het gemengd gebied (wonen, werken en agrarische activiteiten) De Kar. Van alle banen binnen de gemeente bevindt 28% zich op de bedrijventerreinen.[48] Naast een clustering van werkgelegenheid op de bedrijventerreinen, kent de gemeente Voorst ook nog een relatief groot aantal **solitaire bedrijfslocaties** verspreid over het landelijk gebied. Met het oog op het behoud van een vitale economie, is aandacht nodig voor de toekomstbestendigheid van de bestaande bedrijfslocaties. Dit nodigt uit om na te denken over het type bedrijvigheid - passend bij de aard en schaal van de omgeving, maar ook over zaken zoals verduurzaming, klimaatadaptatie, gezondheid en ruimte voor innovatie.[18] Onduidelijkheid over de toekomst van bedrijventerreinen Nijverheid en ‘t Belt vormde de aanleiding voor het opstellen van een toekomstperspectief. In het toekomstperspectief voor de bedrijventerreinen wordt ingezet op verschillende ontwikkelrichtingen: verbeteren (revitalisering), veranderen (herstructurering) en verplaatsen (transformatie).[19]

→ Een belangrijk aspect van de economische ontwikkeling in de regio, is het voorzien in **voldoende ruimte voor werk en economie**. Economische groei wordt noodzakelijk geacht om wonen en werken in balans te houden. Om de **economische uitbreidingsvraag** te beantwoorden, voorziet de gemeente in economische ontwikkelruimte die uit verschillende onderdelen bestaat:

- luchtvaartgebonden bedrijvigheid – Teuge International Airport (ca. 6 ha);
- faciliteren bedrijvigheid gebied de Kar (ca. 12 ha);
- locatiestudie nieuw bedrijventerrein (ca. 8-15 ha).

→ Met de aanwezigheid van **Teuge International Airport** kent de gemeente Voorst een voor de regio uniek type bedrijvigheid. Naast innovatieve luchtvaartgebonden bedrijvigheid met een sterke positie op het gebied van elektrisch vliegen, herbergt het terrein op dit moment ook enkele ontvangstlocaties voor dagrecreatie. Daarnaast heeft de luchthaven een functie op het gebied van veiligheid en zorg: de luchthaven faciliteert toezicht vanuit de lucht door diverse instanties zoals Rijkswaterstaat, de brandweer en politie en is aangewezen als potentiële locatie voor de vestiging van een traumahelikopter. Om de transitie naar een meer duurzame luchtvaart en luchthaven te bereiken, wordt ingezet op campusontwikkeling met ruimte voor innovatie en samenwerking tussen het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid.[17] Ook worden daarbij kansen gezien voor het vergroten van recreatiemogelijkheden bij de luchthaven.

→ Binnen de regio kenmerkt de gemeente Voorst zich met een sterke agrifoodsector. In het landelijk gebied van de gemeente Voorst vormt de **land- en tuinbouwsector** een belangrijke

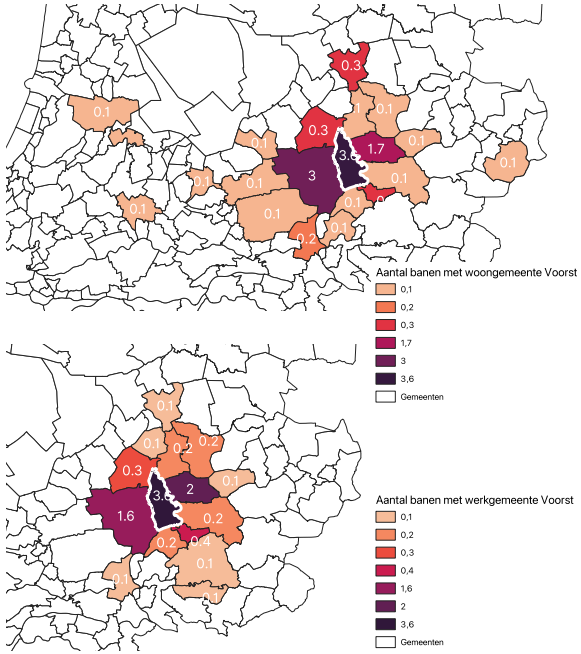

Figuur 13. Voorstenaren werken met name in de regio. De banen in Voorst worden ook veelal door mensen uit de regio gedaan. Het Daily Urban System van de Stedendriehoek is goed te zien. (Aantal x 1.000)

economische en landschappelijke identiteitsdrager. Verspreid over de gemeente bevindt zich een groot aantal agrarische bedrijven. Hierbij gaat het met name over veehouderijen (circa 250 bedrijven), afgewisseld met enkele akkerbouwbedrijven, kwekerijen en bedrijven in de fruit- of plantenteelt (totaal circa 75 bedrijven). Van de circa 250 veehouderijen zijn er ruim 100 waar het hoofdinkomen uit landbouw wordt gehaald en voor de plantaardige bedrijven zijn dit circa 30 van de 75 bedrijven.[21] De sector kenmerkt zich door een relatief groot aantal bedrijven met jonge ondernemers dan wel met potentiële opvolgers. Deze bedrijven voelen druk vanuit ontwikkelingen en opgaven in het landelijk gebied, zoals bodem- en waterkwaliteit, stikstof, klimaatadaptatie en biodiversiteit - inclusief bijbehorende wet- en regelgeving. Dergelijke ontwikkelingen vragen om een transitie binnen de sector naar meer duurzame, toekomstbestendige en volhoudbare vormen van bedrijfsvoering. Daarbij valt te denken aan innovatie, extensivering en het verkennen van alternatieve verdienmodellen. Veel bedrijven zijn al in beweging om een antwoord te geven op deze vraagstukken.[22]

→ Het **centrum** van Twello vervult op het gebied van detailhandel en horeca een belangrijke functie voor nabijgelegen dorpen en heeft aantrekkingskracht op bezoekers uit de regio en daarbuiten. Veranderingen in het consumentengedrag, zoals de groei van online winkelen, hebben impact op de **rol en functie van het winkelaanbod in de dorpen**. Ook neemt door economische onzekerheid de kans op faillissement en leegstand toe. Op dit moment is deze trend nog nauwelijks zichtbaar in de winkelstraten: met een percentage van circa 3% staat het centrum er gunstiger voor dan het gemiddelde van vergelijkbare 'kernverzorgende' centra (9%).[23] Naast ontwikkelingen op het gebied van consumptie, spelen er ook andere opgaven die van invloed zijn op het functioneren van het centrum, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw, klimaatadaptatie en bereikbaarheid. Om de toekomstbestendigheid van het centrum te behouden en versterken, wordt in 2025 een toekomstvisie Twello-centrum opgesteld.

→ Door een toename in vrije tijd, welvaart en verstedelijking blijft de behoefte aan (buiten) recreatie zich geleidelijk ontwikkelen. De vraag naar **recreatie en toerisme** groeit daarmee gestaag door, als voortzetting van een al langer bestaande trend. Daarbij verandert ook de aard van de vraag: mensen zoeken steeds vaker naar betekenisvolle en ervaringsgerichte vormen van recreatie, zoals natuurbeleving, kleinschalige evenementen en actieve buitenactiviteiten. De aanwezigheid van diverse landschappen, de IJssel, cultuurhistorische parels zoals landgoederen en recreatieve trekkers zoals Bussloo en Teuge bieden een goede basis om het dag- en verblijfstoerisme in de gemeente verder te versterken. Dit biedt voordelen op economisch vlak, maar draagt tevens bij aan brede welvaart voor inwoners. Op regionale schaal worden kansen gezien in het versterken van de recreatieve aantrekkingskracht van de IJsselvallei en Bussloo ten behoeve van een betere spreiding van bezoekersdrukte op de Veluwe. De uitdaging ligt voor om hier op zoek te gaan naar geschikte en duurzame vormen van vrijetijdseconomie, in gezonde balans met andere ruimtevragers en met oog voor kwaliteit en impact op de omgeving.[21,22]

→ **Bereikbaarheid** is een belangrijke voorwaarde voor goed kunnen wonen, werken en recreëren in de gemeente. Om ervoor te zorgen dat men zich veilig en efficiënt van plek A naar B kan verplaatsen, moet de bereikbaarheid binnen de gemeente én vanuit de regio op peil zijn. Dit vraagt om een juiste en veilige inrichting van de infrastructuur en keuzemogelijkheden in verschillende vervoerstypen. De A1 en de A50, maar ook de N344, de N345, de N790 en de N792 vormen belangrijke verbindingen die de dorpen met elkaar en de omliggende gemeenten verbinden. De afstand tot een oprit van het hoofdwegennet is over het algemeen kort. De recente verbreding van de A1 tussen Apeldoorn en Azelo draagt bij aan een betere doorstroming. Zowel voor de lokale als de regionale bereikbaarheid blijft het echter van belang dat de A1 (traject Apeldoorn - Hoevelaken) en de A50 voldoende capaciteit en doorstroom behouden. Hier ligt een opgave voor om samen met omliggende steden te verkennen hoe de regionale bereikbaarheid verder kan worden versterkt. Met de aanwezigheid van de stations Twello, Klarenbeek en Voorst-Empe (net buiten de gemeente) en verschillende buslijnen kent

de gemeente een relatief goede ontsluiting per **openbaar vervoer**.[24,25] Aandachtspunt is wel de bereikbaarheid per openbaar vervoer van Teuge International Airport. In de **stationsgebieden** liggen kansen voor een verdere knooppuntontwikkeling. Tevens maakt de goede (regionale) bereikbaarheid deze locaties kansrijk voor intensivering van functies zoals wonen, werken en voorzieningen.

→ Op dit moment vormt voor veel inwoners van de gemeente - met name in de kleinere dorpen - de personenauto het primaire vervoermiddel. Een groot deel van de verkeersbewegingen in de gemeente bestaat uit woon-werkverkeer. Met het oog op een gezonde leefomgeving ligt de uitdaging voor om naast de auto andere **schone(re) en duurzame vervoermiddelen** te faciliteren. In lijn met de mobiliteitstransitie krijgen alternatieven zoals het openbaar vervoer, deelvervoer en actieve mobiliteit (fietsen, wandelen) in toenemende mate aandacht. Het gemeentelijk mobiliteitsbeleid van de afgelopen jaren focust zich op het verbeteren van de condities voor langzaam verkeer (fietser en wandelaar), om daarmee de keuze voor **actieve mobiliteit** te stimuleren. Met investeringen in de openbare ruimte wordt gewerkt aan veilige en aantrekkelijke fietsverbindingen binnen de gemeentegrenzen en in verbinding met de regio. Een voorbeeld hiervan is de snelfietsroute Apeldoorn - Deventer (F344) via Teuge en Twello.[25]

→ Een ander relevant thema binnen de mobiliteitstransitie is de **elektrificering van voertuigen**: de overgang naar elektrisch rijden vraagt om zorgvuldige inpassing in de omgeving, onder andere op het gebied van voldoende aanbod aan laadinfrastructuur.[24,25]

→ In lijn met het landelijk Klimaatakkoord werkt de gemeente Voorst aan het doel om in 2050 **klimaatneutraal** te zijn. In de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 Stedendriehoek zijn er in regionaal verband afspraken vastgelegd die bijdragen aan de ambitie om vanaf 2030 1,07 TWh op te wekken binnen de regio. Momenteel wordt gewerkt aan een herijking van de RES: het Regionaal Programma Energievoorziening (RPE). Het ontwerp-RPE (mei 2025) houdt vast aan het bod van 1,07 TWh, maar onderbouwt dat 2030 te vroeg komt om het bod te bereiken. De bedoeling is om zo snel mogelijk na 2030 en uiterlijk in 2035 dit bod te halen.[26] Ook de gemeente Voorst spant zich hiervoor in. Om te komen tot een **toekomstbestendig energiesysteem** en duurzame energievoorziening zet de gemeente in op verschillende sporen: energiebesparing, opwek van duurzame energie en het in balans brengen van vraag en aanbod.[27]

→ Net als op veel plekken elders in Nederland, kampt ook de gemeente Voorst met **netcongestie**.[28] Het overvolle elektriciteitsnetwerk heeft impact op de huidige energievraag én belemmert ook het slagen van de energietransitie richting de toekomst. Het terugdringen van netcongestie met verzwaring van het elektriciteitsnetwerk is noodzakelijk om nieuwe aansluitingen mogelijk te maken. Verzwaring van het elektriciteitsnetwerk heeft een impact voor de ondergrond (kabels), maar vraagt ook om voldoende plekken voor transformatorhuisjes en ruimte voor nieuwe elektriciteitsstations. De regio Stedendriehoek ziet kansen in het werken met **energyhubs** als structurele oplossing voor de uitdagingen in de energietransitie. In deze energyhubs wordt energie lokaal wordt opgewekt, verdeeld en gebruikt.[26] In de gemeente lopen diverse initiatieven met betrekking tot de ontwikkeling van Smart Energy Hubs: ‘Smart Energy Hub Teuge’, ‘Green Energy Hub Withagen’, ‘Smart Energy Hub Engelenburg’ en ‘Smart Energy Hub dorp Voorst’. Recent hebben deze projecten vanuit de Regio Deal ‘Sterker in 3D’ een toekenning voor een bijdrage gekregen.

→ Een belangrijk onderdeel in het bereiken van een klimaatneutrale gemeente, is de overgang naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. In het kader van deze **warmtetransitie** moet gezocht worden naar alternatieve manieren om woningen en andere gebouwen duurzaam te verwarmen. Omdat er in de meeste buurten weinig mogelijkheden voor collectieve oplossingen (warmtenetten) zijn, ligt een inzet op **kleinschalige collectieve oplossingen** (all-electric) het meest voordehand.[29] Dit betekent dat (woning) eigenaren zelf verantwoordelijkheid dragen voor de verduurzaming van gebouwen en het treffen van energiebesparende maatregelen. Voor de dorpen en buurten Wilp, Steenenkamer en Twello-Zuid en bedrijventerrein Engelenburg zijn in de afgelopen twee jaren verschillende

wijkuitvoeringsplannen opgesteld. Hierin wordt per dorp en buurt beschreven welke stappen gevolgd worden om af te kunnen stappen van aardgas.

→ De transitie naar een **circulaire economie** is een belangrijke ruimtevrager, die vooral op en rondom de werklocaties zal landen. Om in 2050 volledig circulair te kunnen zijn in gebruik van materialen en grondstoffen, zijn er voldoende locaties voor grondstofverwerking en recycling nodig. Het ruimtebeslag van een circulaire economie ligt volgens het PBL op +40% van de huidige bedrijventerreinen.[30] Om de transitie naar een circulaire economie verder mogelijk te maken, zet de gemeente Voorst in op het sluiten van kringlopen door hergebruik van afvalstromen als grondstoffen en toepassing van gerecycled materiaal.[27] Binnen de gemeentegrenzen speelt de vestiging van Attero in Wilp een belangrijke rol in de verwerking van afval tot nieuwe grondstoffen. Daarnaast zet de gemeente Voorst zich samen met de regio in voor het benutten van kansen voor biobased (ver)bouwen. Gezamenlijk doel is om in 2030 in de regio minimaal 30% biobased materiaal te gebruiken bij 30% van de woningbouwopgave.[31]

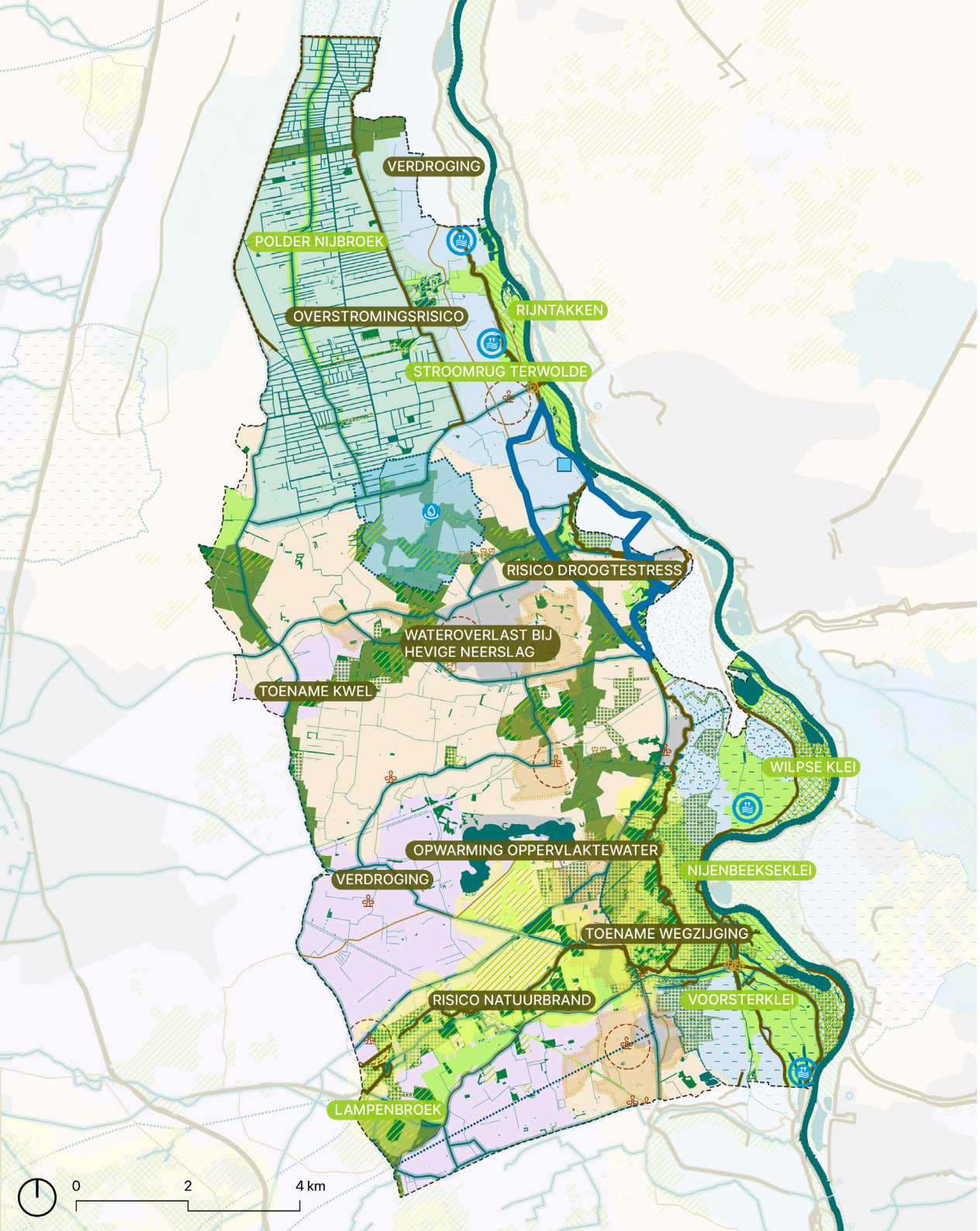

4.3 LANDSCHAP, KLIMAAT EN WATER

LEGENDA

Landschap

Historisch cultuurlandschap (HISTLAND RCE, 2014)
- Stroomrug- en komontginningen
- Veenontginningen
- Kampontginningen met plaatselijke essen
- Heideontginningen en bossen

- Natura 2000 (Wet natuurbescherming, 2024)
- NNN / Gelders Natuurnetwerk (POVE Gelderland, 2023)
- Ecologische verbindingszone (Omgevingsvisie Gelderland, 2015)
- Groene ontwikkelingszone (POVE Gelderland, 2023)
- Ammoniakbuffergebied (POVE Gelderland, 2023)
- Weidevogel-/ganzenrustgebieden (POVE Gelderland, 2023)

Erfgoed
- Essen (Landschapsatlas, RCE)
- Groen erfgoed (Landschapsatlas, RCE)
- Oude bosgroeiplaatsen (POVE Gelderland, 2023)
- Aardkundig waardevol gebied (IPO, 2022)
- Kastelen (RCE)
- Molens (RCE)
- Molenbiotoop (POVE Gelderland, 2023)

Water en bodem
- Water (TOP10NL, 2025)
- Drinkwaterwinning (POVE Gelderland, 2023)
- Grondwaterbeschermingsgebied (POVE Gelderland, 2023)
- Drinkwaterreservering (POVE Gelderland, 2023)
- Waterkering (TOP10NL, 2025)
- Gemaal (RCE)
- RWZI (TOP10NL, 2025)
- BKL Reservering Hoogwatergeul Deventer (Deltares, 2025)
- Lichte Stijging Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) rond 2050 (0,1 - 0,25 meter) (Deltares, 2016 - op basis van het nationaal water model via klimaateffectatlas; scenario hoog)

RISICO DROOGTESTRESS

Aandachtspunten 2050 vanuit Klimaateffectatlas en Gidsmodel Voorst - Kaart K1 Kwetsbaarheid Klimaat

→ Het **gevarieerde landschap** van de gemeente Voorst is te lezen als een assenkruis. Gelegen in de IJsselvallei, tussen de hoge stuwwal van de **Veluwe** en de oeverwal van de **IJssel** in, kent de gemeente nog een tweede gradiënt, met in het zuiden de **zandgronden** en in het noorden de kleigronden van de **IJsselzone** en het komgebied van de Nijenbroekerpolder. Het water in de gemeente stroomt natuurlijkerwijs dus zowel van west naar oost, via beken als de Voorsterbeek, als van zuid naar noord via de weteringen. Sinds de middeleeuwen is het landschap onderhevig aan verandering ten behoeve van landbouw en bebouwing, met name door ingrepen in het watersysteem. Met het aanleggen van dijken, weteringen, sloten en stuwen werd het natte land omgezet naar vruchtbare agrarische grond. Veel delen van het natuurlijke landschap zijn echter nog goed herkenbaar. Mede door het grote areaal aan landgoederen en natuurgebieden is de kwetsbaarheid voor klimaatveranderingen en verschraling van de natuur in de gemeente Voorst relatief beperkt. Desalniettemin staat de kwaliteit van de landgoederen en natuurgebieden hierdoor wel degelijk onder druk. [22,43] Vanuit het Programma Landelijk gebied wordt dan ook ingezet op het verbeteren en versterken van bestaande natuur en het beter met elkaar te verbinden van deze gebieden.[22]

→ Het **landelijk gebied** is een belangrijke **identiteitsdrager** van de gemeente Voorst. Het landschap herbergt een diversiteit van functies, zoals agrarische activiteiten, natuur, cultuurhistorie, klimaatadaptatie en kleinschalige bedrijvigheid. Vanuit verschillende hoeken komen er veel opgaven op het landelijk gebied af en de druk op de ruimte neemt toe. Denk aan benodigde ruimte voor de landbouw-transitie, klimaatadaptatie, energieopwek, recreatie en meer. Met het Programma Landelijk Gebied streeft de gemeente Voorst naar een gezonde balans aan functies. In het programma wordt aangestuurd op ruimte voor 'alle smaken groen' (zie figuur 16). Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen vier verschillende zones, met elk een eigen accent:[22]

- **A) Groene bufferzone tussen steden en dorpen** → verschillende vormen van (agrarische) natuur,
- **B) Productief groen** → (toekomstbestendige) voedselproductie
- **C) Landgoedsfeer** → diverse functies in het groen met een balans tussen nut, schoonheid, functies en natuur
- **D) Dorpsranden** → groene overgangen tussen wonen, natuur en productief landschap

→ Om de uitdagingen in het landelijk gebied op duurzame wijze in te passen, formuleert het Programma Landelijk Gebied **tien ruimtelijke uitgangspunten** voor ontwikkelingen in het landelijk gebied[22]:

1.1. we maken onze diverse landschappen nog beter;
1.2. steden en dorpen groeien niet aan elkaar;

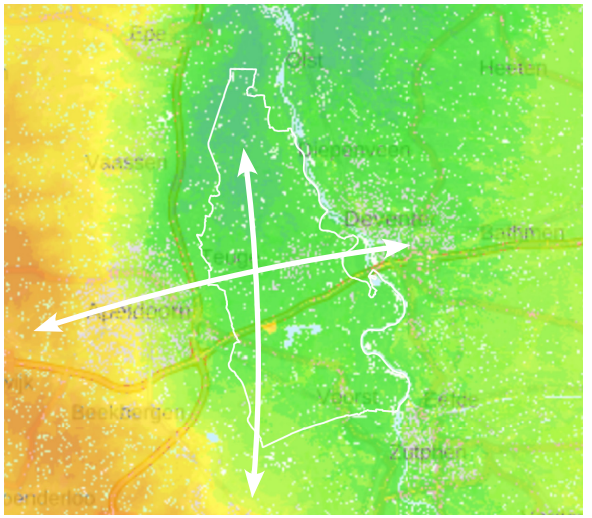

Figuur 14. Een gradiënt van hoog naar laag in twee richtingen (Actueel Hoogtebestand Nederland).

1.3. de logica van bodem en water is de basis van ontwikkeling;
1.4. we zorgen ervoor dat landbouw en natuur goed samengaan;
1.5. beleving van het landelijk gebied versterkt de positie van het groene hart;
1.6. we clusteren woningbouw in en rondom de dorpen;
1.7. we zetten woningbouw in om de leefbaarheid van dorpen te versterken;
1.8. we helpen duurzame initiatieven helpen;
1.9. lokale regie waar dat kan;
1.10. Elke ontwikkeling draagt bij aan Voorst als groene hart.

→ Agrarische ondernemers zijn belangrijke spelers in het produceren van voedsel en het versterken, beheren en zichtbaar maken van de gemeente Voorst als groenste hart. Bij voorkeur hebben agrarische bedrijven een **toekomstbestendig, volhoudbaar bedrijfsmodel**, zowel voor zichzelf als toekomstige generaties. De gemeente Voorst wil zich maximaal inzetten om de **kloof tussen landbouw en natuur te overbruggen**. Ten noorden en zuiden van de landgoederen in het middengebied is met name ruimte voor landbouw gericht op voedselproductie, met aandacht voor landschap en biodiversiteit. In het middengebied van de gemeente Voorst is ook ruimte voor meer **diverse vormen van landbouw** zoals tuinbouw of een boomkwekerij, en **gecombineerde bedrijfsmodellen** zoals agrotoerisme, zorg of verkoop van streekproducten. Zo wordt het groene hart de **moestuin van de regio**.[22]

→ Ook **recreatie** die **passend** is **bij de gemeente Voorst** is van cruciaal belang voor zowel het realiseren van Voorst als groenste hart, als voor het welzijn van onze inwoners en inwoners van omliggende steden. Hiervoor liggen er een aantal specifieke kansen voor de gemeente. Ten eerste het opstellen van een nieuw programma voor recreatie en toerisme, ten tweede het ontwikkelen van een visie voor plas Bussloo en Teuge (middengebied), en ten derde het aantrekken van een doelgroep die meer te besteden heeft.

→ De Provincie Gelderland heeft voor elke streek een streekgids gemaakt met de kwaliteiten van het landschap en maatregelen om deze te verbeteren. Een klein deel van de gemeente Voorst valt onder de deelgebieden Zuidelijke Flank en Midden IJssel, maar het overgrote deel is onderdeel van de IJsselvallei. In de Streekgids IJsselvallei zijn specifiek een aantal **ontwikkeldoelen** beschreven voor deelgebied Apeldoorn-Twello-De Hoven.[33]

- **Ontwikkel klimaatrobuuste weteringen en brongebieden**, waar neerslag zo lang mogelijk wordt vastgehouden en droogte wordt tegengehouden. Zet in op de ontwikkeling van moerasbossen en natuurontwikkeling in combinatie met waterberging en recreatie;
- **Versterk het landschapsmozaïek tussen Veluwe en IJssel**, door het ontwikkelen van groene wiggen tussen de dorpen, het aanleggen van gebiedseigen landschapselementen met aandacht voor de herkenbaarheid van escomplexen, de ecologische potenties van uittredend kwelwater langs beken en laagtes te benutten, de dorpen te verbinden met het omliggende landschap en recreatieve verbindingen haaks op de landschappelijke gradiënt te ontwikkelen;
- **Versterk de radiaalwegen van Apeldoorn als verbindingen naar het buitengebied en stads-/dorpsentrees**, door eenduidige laanbeplanting, aangename verblijfskwaliteit door passende herinrichting van het profiel, ontwikkeling van hoogwaardige functies langs en met gezicht naar de weg, en oude landschappelijke structuren te behouden en te ontwikkelen als verbinding tussen kern en landschap;
- **Creëer passende stads- en dorpsranden**, door aan te sluiten bij de landschappelijke karakteristieken en gebiedseigen bebouwing, recreatieve verbindingen (uitloopmogelijkheden), en passende stadsrandzones rondom Apeldoorn;
- **Ontwikkel een regionaal landschapspark '3-stedenpark'**, tussen Deventer, Apeldoorn

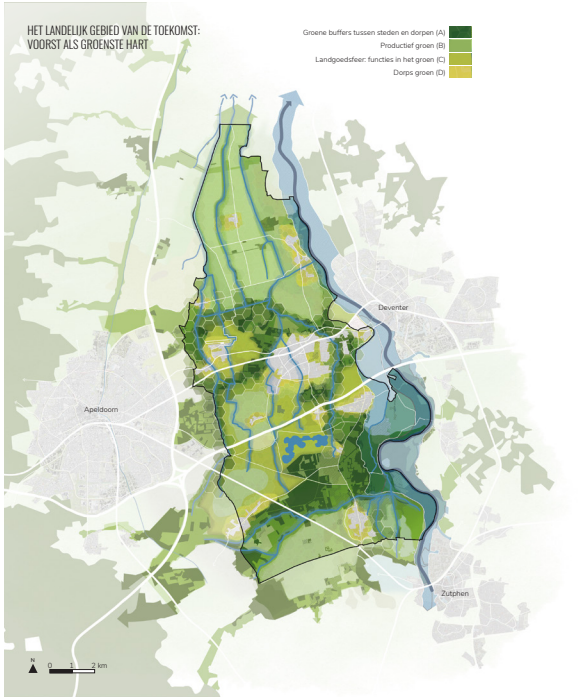

Figuur 15. Visiekaart van de gemeente Voorst uit het Programma Landelijk Gebied (2025).

en Zutphen (a la Lingezegen of Ringpark Utrecht), waar verdere verstedelijking in balans wordt gebracht met andere opgaven, met kerngebieden van onderscheidende identiteit die met elkaar verbonden zijn middels robuuste landschappelijke en recreatieve verbindingen die tevens fungeren als ruimtelijke buffers tussen de kernen, en benut kansen voor duurzame landbouw, dicht bij de stad bijvoorbeeld gericht op korte ketens en landschaps-beheer (zie figuur 17).

→ Net als elders in Nederland staat de **biodiversiteit** onder druk. Om een stabiel ecosysteem te waarborgen, is inzet op biodivers groen van belang. In het groenbeleid van de gemeente Voorst wordt daarvoor aangesloten op het verwezenlijken van de vier ambities van provincie Gelderland: mensen dichter bij natuur, natuurinclusief werken is de norm, natuur en klimaat zijn logische partners en meer variatie in plant en dier. Daarnaast wordt door de gemeente invulling gegeven aan drie thema's: **leefbaarheid, biodiversiteit en duurzaamheid**. Dit gebeurt met aandacht voor het behoud en versterking van het landschap en de cultuurhistorie, het verder vergroenen van de kernen, een goede bereikbaarheid en kwalitatieve entrees van alle kernen, de bijdrage van groen aan een gezonde samenleving, verduurzaming van bedrij-venterreinen, ontwikkelmogelijkheden voor natuurinclusieve landbouw (o.a. in de Wilpse klei), het stimuleren van schone techniek, het versterken van recreatie en toerisme, het vergroten van de klimaatbestendigheid en het voorkomen van hittestress.[34]

→ De gemeente presteert goed op het beleidsveld **water**, voldoet aan alle waterzorgplichten met adequate voorzieningen, deskundig personeel, voldoende financiële middelen en een nuchtere, lokale en efficiënte werkwijze. Er wordt **integraal** gekeken naar **onderhoud en verduurzaming** van het riool, de weg erboven en de openbare ruimte. Het vergroten van **klimaatbestendigheid** is een belangrijk thema. Maatregelen die worden getroffen zijn onder andere het aanleggen van gescheiden systemen, het afkoppelen van regenwater, het stimuleren van groene daken en het realiseren van natuurvriendelijke oevers, wadi's en greppels. Er wordt rekening gehouden met de energietransitie door **energiebewust** te **ontwerpen** (vrijverval), en er worden kansen onderzocht voor riothermie en aquathermie uit de IJssel en Bussloo.[35]

→ In het kader van het programma Ruimte voor de Rivier (1.0 en komende 2.0) zijn er de afgelopen jaren nieuwe nevengeulen gegraven op de Voorster- en Wilpse Klei en is de dijk van de Voorsterklei verlegd om meer ruimte te bieden voor hoogwater. Bij **Terwolde** staat ook een **nieuwe nevengeul** gepland. Daarnaast ligt tussen Twello en de Steenenkamer een **ruimtelijke reservering** voor de **Hoogwatergeul Deventer**. Dit is een bypass voor de IJssel die mogelijk in de toekomst kan worden ingezet. De vormgeving en invulling hiervan - in overleg met de gemeente Deventer - is een belangrijke opgave. Vanuit het HWBP (Hoogwaterbeschermingsprogramma) ligt er wel een opgave voor dijkverbetering, met name op het gebied van piping, maar er zijn geen urgente knelpunten in de gemeente Voorst.[35]

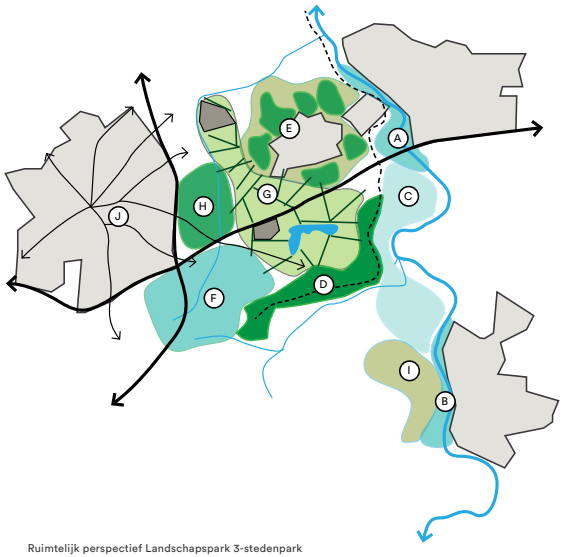

Ruimtelijk perspectief Landschapspark 3-stedenpark
De Ruimtelijke Perspectieven zijn bedoeld om te inspireren en te prikkelen. Ze geven een suggestie voor hoe het zou kunnen zijn, maar zijn absoluut niet bindend.

A. Stedelijk rivierpark Deventer
B. Stedelijk rivierpark Zutphen
C. Luw rivierpark Wilpsche en Voorster Klei
D. De Poll en Appensche Dijk
E. Landgoederenkrans Twello
F. Beekberger woud
G. Groot Bussloo
H. Het Woudhuis
I. De Hoven en Overmars
J. Radialen van Apeldoorn

Figuur 16. Ruimtelijk perspectief Landschapspark 3-stedenpark uit de Streekgids Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap - IJsselvallei (2022).

→ De gemeente Voorst valt onder het werkingsgebied van Waterschap Vallei en Veluwe. Het Waterschap zet zich in voor waterveiligheid (veilige dijken), schoon water en voldoende water. Vanuit de BOVI 2050 (Blauwe Omgevingsvisie) van het Waterschap wordt ingezet op een **robuust** en **natuurlijk oppervlaktewatersysteem**, dat maximaal water vasthoudt en meer ruimte en zichtbaarheid geeft aan de beken. Hiervoor wordt onder andere geïnvesteerd in verbreding van beken, bodemverbetering door verhoging van het organisch stofgehalte, afkoppeling van regenwater en zuivering van rioolwater. Naast het schoonmaken van water worden RWZI's ingezet om energie en grondstoffen te produceren. Er wordt nauwe samenwerking gezocht tussen het waterschap en de boeren, om de landbouw zo **circulair** mogelijk te maken.[36]

→ In de gemeente Voorst bevinden zich **twee blauwe sleutelgebieden** van het BOP (Blauw Omgevingsprogramma) 2022-2027: De klimaatcorridor in de zuidelijke IJsselvallei en het Groene hart IJsselvallei.[37]

- De Voorsterbeek wordt gekoppeld aan de Apeldoornse landschappen, het Beekbergse systeem, WaardeVOL Brummen, Tichelbeekse Waard en het Soerense Beekdal. Hierbij worden **natuurgebieden verbonden** en ingezet op een omslag naar natuurinclusieve kringlooplandbouw en lokale economie. Daarnaast heeft de Voorsterbeek nog een KRW-opgave, waarvoor het vasthouden van water in het bovenstroomse gebied essentieel is.
- In de omgeving tussen Apeldoorn en Twello komen veel opgaven samen en geldt tegelijk als belangrijk brongebied voor de weteringen. Energiewinning, recreatie, natuurontwikkeling en het vastleggen van CO_2 worden samengenomen in een **klimaatrobuuste, landschappelijke zone** waarbij de natuurlijke laagtes worden benut. Er wordt onderzoek gedaan naar de verplaatsing van de drinkwateronttrekking en naar mogelijkheden voor kleinschaliger, meer decentrale drinkwaterwinning.

→ Mocht er een **nieuwe drinkwaterwinning** komen, dan zal deze ingepast moeten worden. Hiervoor is een reserveringsgebied aangewezen (zie kaartbeeld p. 28). Belangrijkste opgave hierbij is het **voorkomen van droogteschade**.

→ In het Masterplan IJsselvallei worden vier ontwikkelingszones onderscheiden, gebaseerd op het kenmerkende afwateringssysteem, de bodem en de historische ontwikkeling. De gemeente Voorst ligt in drie van de vier zones: de zuidelijke en noordelijke IJsselvallei en de uiterwaarden en kleien. In elke zone liggen er kansen voor de drie grote maatschappelijke opgaven die spelen.[38]

- **Zuidelijke IJsselvallei**
  Klimaatadaptatie en mitigatie: vasthouden en vertragen van gebiedseigen water in kleinschalig landschap combineren met natuurontwikkelingsprojecten als Beekbergerbroek, Lampenbroek en Empense - Tondense heide. Klimaatcorridor tussen Beekbergen en Brummen, met kansen voor herstel en ontwikkeling van biodiversiteit, waterberging, herstel van kwelstromen en aanplant van broekbossen en rabatbossen.
  Landbouw en biodiversiteit: aansluiten op kleinschalig karakter, bv. met agroforestry (zoals voedselbossen)

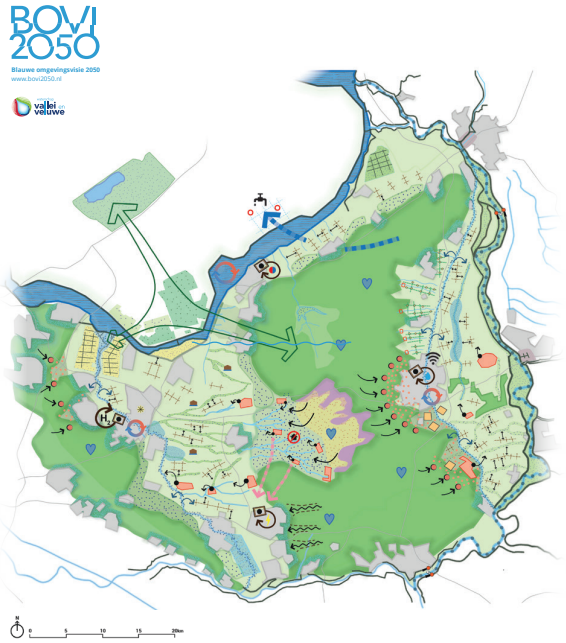

Figuur 17. Visiekaart voor de BOVI 2050 van het Waterschap Vallei en Veluwe.

Ontwikkeling (cultuur)toerisme en leefbaarheid: korte ketens als (extra) verdienmodel voor de boer en ontmoeting tussen boer en burger. Extra voorzieningen voor wandelaars en fietsers (rustpunten, horeca, schuilhutten op boerenerven).

- **Noordelijke IJsselvallei**
  Klimaatadaptatie en mitigatie: Belevingswaarde vergroten door ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers langs de weteringen met de mogelijkheid tot flexibel, natuurlijk peilbeheer en het vasthouden water ('blauwe diensten' voor de boer). Speciale aandacht voor brongebied rondom de A1, door vooraf te investeren in (broek) bossen zodat een nieuw groen landschappelijk raamwerk kan ontstaan in aansluiting op de landgoederenstructuur rondom Twello, Apeldoorn en Voorst, waarbinnen plek is voor bedrijfsontwikkeling en energie.
- *Landbouw en biodiversiteit:* kansen voor kringlooplandbouw tussen grootschalige weide- en akkerbouwbedrijven. Beleefbaar maken van het gebied kan ten koste gaan van de hoeveelheid productiegrond van boeren, die beloond zouden moeten worden voor maatschappelijke diensten (aanleg en onderhoud natuurvriendelijke oevers)
- *Ontwikkeling (cultuur)toerisme en leefbaarheid:* Klimaat- en waterschapsmuseum in of rondom Nijbroek als icoon voor het waterdenken. In arrangement met zuivelmuseum Wapenveld en musea Hattem.
- **Uiterwaarden en kleien**
  Klimaatadaptatie en mitigatie: behoeft uitwerking van Ruimte voor de Rivier 2.0 en het en het conceptuele idee van de uiterwaarden als Rivierklimaatpark.
- *Landbouw en biodiversiteit*: kleine gebieden met functionerend agrarisch natuur- en landschapsbeheer met elkaar verbinden en natuurinclusieve landbouw grootschaliger inzetten (ook om Natura2000 doelen hier te halen)
  Ontwikkeling (cultuur)toerisme en leefbaarheid: betere scheiding tussen langzaam verkeer en snelverkeer. Kans om aan te sluiten op korte ketens in de aangrenzende deelgebieden. .

→ Binnen de gemeentegrenzen van de gemeente Voorst en in de directe omgeving bevinden zich vele landgoederen. Er is beleid voor de oprichting van nieuwe landgoederen en de herontwikkeling van bestaande landgoederen (2006).[39] Uitgangspunten hierbij zijn als volgt: de kwaliteit van **bestaande landgoederen** staat voorop, **cultuurhistorische inpassing** is een voorwaarde, **groen en blauwe impuls** heeft een pre, evenwicht met ontwikkelingen in de landbouw is gewenst en bijdragen aan **recreatieve kwaliteit** is een eis (90% opengesteld). Momenteel worden deze uitgangspunten meegenomen en waar nodig herijkt in het nieuwe Rood-voor-Groen beleid van de gemeente Voorst. Nieuwe landschappen kunnen worden opgericht in de landgoederenzone, de ecologische verbindingszones Beekbergse Poort, Groote Wetering en De Fliert en het projectgebied Terwoldse Bandijk (zoals benoemd in de Ruimtelijke Toekomstvisie Voorst 2030).

→ Zoals ook elders in Nederland zichtbaar, daalt naar verwachting de komende jaren het aantal boerenbedrijven. Dit heeft gevolgen voor het gebruik van **(vrijkomende) agrarische bebouwing en erven (VAB)**. Vanuit het oogpunt van zorgvuldig ruimtegebruik is het wenselijk om nieuwe, toekomstbestendige functies voor deze plekken te vinden. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat transformatie en functieverandering aansluit bij het aanwezige landschapstype.[40] Ook is de inzet dat functieverandering van vrijkomende agrarische bebouwing gepaard gaat met landschapsversterking, natuurontwikkeling en behoud en herstel van cultuurhistorische waarden. De afgelopen twee jaar is geëxperimenteerd met rood-voor-groen beleid. De opbrengsten uit de pilots zullen meegenomen worden in het opstellen van nieuw beleid.[41,42]

→ Door intensief landgebruik, klimaatverandering en kunstmatige ingrepen staat de **draagkracht van het bodem- en watersysteem onder druk**. Ingrepen en ontwikkelingen zoals schaalvergroting in de landbouw, bebouwing buiten de dekzandrug, aanpassingen aan waterlopen maar ook zandwinning van Bussloo (voor aanleg van de snelweg) en andere afgravingen en ophogingen, zorgden in het verleden voor veranderingen in de ondergrond en de watersystemen.[43] Om vandaag de dag een toekomstbestendig bodem- en watersysteem

te garanderen, ligt de opgave voor om - in aansluiting bij landelijke en regionale ambities en wetten - bodem en water (weer) meer sturend te laten zijn voor (toekomstig) grondgebruik en functies. Binnen de gemeentegrenzen is daarbij in het bijzonder aandacht nodig voor:

- Kwetsbaarheid klimaat: In het noorden langs de IJssel is sprake van verdroging en Polder Nijbroek heeft hoge risico's voor overstroming bij een dijkdoorbraak. Aan de zuidwestzijde van Twello speelt het risico op wateroverlast door regenval. In het zuidwestelijk deel van de gemeente is sprake van meer kwel en tevens verdroging, waarbij er risico is op natuurbrand rond het oude rabattenbos bij Klarenbeek.
- Kwetsbaarheid natuur: In Polder Nijbroek vindt versnippering plaats en zijn weinig landschapselementen, infrastructuur vormt een barrière voor ecologische verbindingen, de ecologische kwaliteit van waterlopen staat onder druk en het landschap langs de IJssel kampt met een achteruitgang van de natuurlijke dynamiek.

→ Zo'n 12% van het landelijk gebied van gemeente Voorst is beschermde natuur.[22] Dit betreft de uiterwaarden van de IJssel (**Natura2000**), maar ook **het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelzones (GO)**. De door de provincie aangewezen GNN-gebieden zijn natuurgebieden waar in principe geen nieuwe initiatieven mogen plaatsvinden. In GO-gebieden is ruimte voor ruimtelijke ontwikkelingen, mits kernkwaliteiten van het landschap en de samenhang met omliggende natuurgebieden hierbij versterkt worden.

→ Zo'n 12% van het landelijk gebied van gemeente Voorst is beschermde natuur.[22] Dit betreft de uiterwaarden van de IJssel (**Natura2000**), maar ook **het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelzones (GO)**. De door de provincie aangewezen GNN-gebieden zijn natuurgebieden waar in principe geen nieuwe initiatieven mogen plaatsvinden. In GO-gebieden is ruimte voor ruimtelijke ontwikkelingen, mits kernkwaliteiten van het landschap en de samenhang met omliggende natuurgebieden hierbij versterkt worden.

Binnen de regio Stedendriehoek werkt de gemeente Voorst met andere partijen aan het vinden en versterken van de **samenhang tussen aanwezige groenstructuren in de regio**. Hierbij wordt enerzijds ingezet op het bewaken en versterken van beschermde natuurgebieden, maar worden ook mogelijkheden voor nieuwe groene verbindingen tussen de Veluwe en IJssel ten gunste van soortenrijkdom, landschap en recreatie verkend.

Gidsmodel Voorst
Kaart K1 **Kwetsbaarheid klimaat**

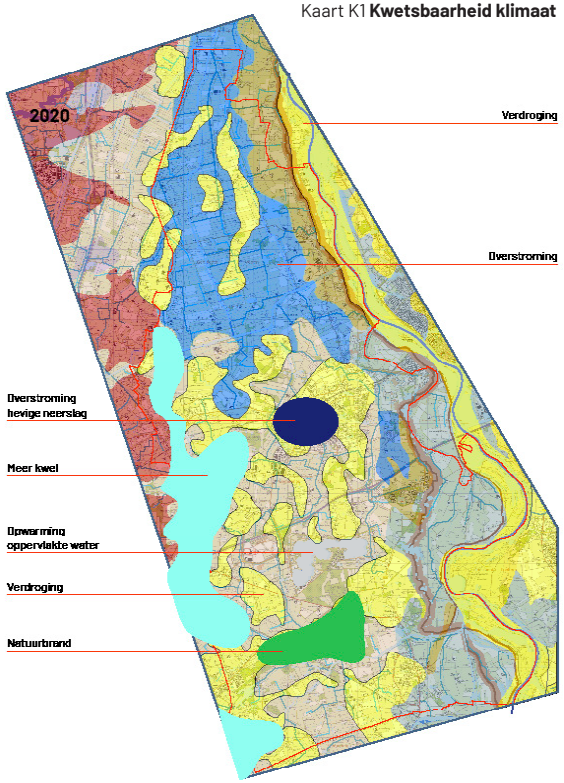

Figuur 18. Deze kaart uit het Gidsmodel Voorst Bodem-water-sturend toont de kwetsbaarheden voor het klimaat in de gemeente.

5

Beleidsinventarisatie

Het proces om tot een nieuwe Omgevingsvisie gemeente Voorst te komen, is gestart met het in beeld brengen van **bestaande beleidsuitgangspunten** voor de fysieke leefomgeving - in brede zin. Als aftrap van de analysefase is in samenwerking met de ambtelijke organisatie een beleidsinventarisatie uitgevoerd van strategische visie- en beleidsdocumenten. In deze inventarisatie is geanalyseerd hoe het huidige beleid binnen de gemeente zich op hoofdlijnen verhoudt tot nieuwe ontwikkelingen en thema's en de doelen van de Omgevingswet. Deze doelen zijn integraliteit, actualiteit, gebiedsgericht, participatie en samenwerking.

Het bestaand beleid vormt een goed vertrekpunt van de geactualiseerde omgevingsvisie. Tegelijkertijd laat deze inventarisatie ook zien welke thema's de komende jaren nog aanvullende aandacht vereisen.

ACTUALITEIT VAN HET BELEID

In 2017 stelde de gemeente Voorst de Ruimtelijke Toekomstvisie Voorst (RTV) vast. Met het ontwikkelen van een integrale visie op de leefomgeving werd ingespeeld op de (destijds geldende) wettelijke eisen voor overheden die de Omgevingswet met zich mee zou brengen. De opgestelde toekomstvisie schetst de identiteit van de gemeente en gaat in op strategische beleidskeuzes die de gemeente maakt. Recentelijk (in 2025) stelde de gemeenteraad het Programma Landelijk Gebied (PLG) vast. Deze beleidsdocumenten vormen de basis waarop de geactualiseerde omgevingsvisie voortbouwt. Hoewel de Ruimtelijke Toekomstvisie Voorst op veel relevante thema's ingaat en richting bepaalt, valt ook op dat voor verschillende (recente) opgaven en kansen de keuzes nog niet volledig uitgekristalliseerd zijn. In algemene zin wordt in beeld gebracht 'wat' de gemeente graag wil zijn in de toekomst, maar 'waar' dit een plek krijgt en 'hoe' de gemeente dit wil bereiken verdient in de nieuwe omgevingsvisie nadere uitwerking. Het Programma Landelijk Gebied geeft hiervoor voor een deel invulling aan met duidelijke ambities voor het landelijk gebied. Aanvullend zullen we in de omgevingsvisie hierop voortborduren en een algeheel overkoepelend toekomstbeeld schetsen. Dit wordt verdiepend op het Programma Landelijk Gebied en aanvullend voor wat betreft bijvoorbeeld de ambities in relatie tot de twaalf kernen en werklocaties in de gemeente Voorst.

Wanneer we kijken naar sectoraal beleid, dan lijkt een relatief groot deel van het gemeentelijk beleid van de gemeente Voorst actueel. Dit geldt voor thema's vanuit verschillende disciplines, waaronder: landelijk gebied, verkeer en mobiliteit, sport, sociaal domein, onderwijs, grondbeleid, circulariteit en drinkwater. Ook zijn er verschillende beleidsstukken momenteel in ontwikkeling, zoals op het gebied van cultuurhistorie, centrumontwikkeling en programma ruimtelijke kwaliteit. Voor een aantal specifieke thema's is herziening van beleidsstukken gewenst. Dit geldt bijvoorbeeld voor de thema's recreatie en toerisme, duurzaamheid, milieu, water en wonen (en zorg).

INTEGRALE EN GEBIEDSGERICHTE UITWERKING

In de omgevingsvisie worden verschillende sectorale visies tot één integraal verhaal over de fysieke leefomgeving bij elkaar gebracht. Met de Ruimtelijke Toekomstvisie uit 2017 werd al een eerste stap gezet in het integraal denken over de leefomgeving. Kijkend naar de integraliteit van ander gemeentelijk beleid, dan valt op dat in veel recente (sectorale) beleidsstukken nadrukkelijk de samenhang met andere vraagstukken is gezocht.

De omgevingsvisie kenmerkt door integraliteit, maar vraagt ook om gebiedsgerichte keuzes die aansluiten bij gebiedsspecifieke opgaven en kansen. In een deel van het gemeentelijk beleid is een gebiedsgerichte component te herleiden. Dit betreft thema's zoals het landelijk gebied, mobiliteit, werken, duurzaamheid en wonen. Ook zijn er enkele gebiedsvisies opgesteld, die vanzelfsprekend een gebiedsgerichte insteek kennen. Dit geldt onder andere voor gebieden zoals de De Kar, voor Nijverheid en 't Belt en (op het gebied van verkeer) voor het dorp Twello.

Hoewel er binnen de organisatie goede stappen worden gezet richting integraal denken en werken, lijkt dit nog niet altijd een vanzelfsprekendheid te zijn. In sommige gevallen kan dit ertoe leiden dat sectorale opgaven en ambities opstapelen en op bepaalde plekken binnen de gemeente onderling schuren. Dit brengt een opgave voor de actualisatie van de omgevingsvisie met zich mee: waar overlappen of botsen sectorale ambities en waar kiezen we dan vervolgens voor? Het is van belang dat dit niet alleen integraal wordt afgewogen, maar ook gebiedsgericht wordt uitgewerkt.

REGIONALE SAMENWERKING

In de meeste gevallen lijkt het gemeentelijk beleid afgestemd binnen de regio en de provincie. De gemeente is goed aangehaakt op trajecten van mede-overheden en werkt binnen de regio Stedendriehoek actief samen met andere regionale partijen. Thema's zoals economie, mobiliteit, energie en duurzaamheid, landbouw, water en wonen worden in samenwerking met de regio, de provincie Gelderland en/of het Waterschap opgepakt. De opgave ligt voor om in de actualisatie van de omgevingsvisie lokale ambities en opgaven te benoemen en in relatie te brengen met en te toetsen aan regionale ontwikkelingen en vice versa. In het bijzonder is daarbij aandacht nodig voor het regionale traject Ontwikkelperspectief Stedendriehoek 2050.

PARTICIPATIE

Het verankeren van participatie in gemeentelijk beleid en projecten is een belangrijke pijler voor de gemeente Voorst. In 2023 werd het gemeentelijk participatiebeleid vastgesteld. Dit beleid beschrijft de gemeentelijke visie op participatie en bijbehorende inzet. Momenteel wordt het participatiebeleid geëvalueerd. Een groot deel van het gemeentelijk beleid, met name de meer actuele stukken, zijn in participatie met inwoners, ondernemers en/of belangenorganisaties opgesteld. Ook bij de totstandkoming van de Ruimtelijke Toekomstvisie Voorst en het Programma Landelijk Gebied speelde participatie een belangrijke rol. Voor de actualisatie van de omgevingsvisie ligt de opgave voor om verder te bouwen op de verkregen input.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

1. Companen. 2023. Woonzorgvisie Gemeente Voorst
2. Regio Stedendriehoek. Actualisatie woondeal woonregio Stedendriehoek 2025 - 2034
3. Regio Stedendriehoek. 2022. Regionale woondeal 2022 - 2030.
4. Gemeente Voorst. 2017. Woonvisie Aantrekkelijk Voorst 2025
5. ABF Research. 2024. Primos prognose 2024.
6. AlleCijfers. 2025. Statistieken gemeente Voorst.
7. Primos. 2024. Primos prognose 2024 - Gemeenten
8. Gemeente Voorst. 2023. Gezond en actief Voorst.
9. CBS. 2022. Verhuisbewegingen 2017-2022.
10. Gemeente Voorst. 2025. Kadernota Sociaal Domein 2025-2028.
11. Regio Stedendriehoek. 2024. Contourenschets 2050.
12. Gemeente Voorst. 2025. Uitvoeringsprogramma Ondernemend Voorst 2030.
13. LISA. 2023. Aantal banen naar sector.
14. CBS. 2025. Arbeidsdeelname - Werkloosheidspercentage.
15. CBS / LISA. 2023. Aantal banen per 1.000 inwoners van 15-74 jaar.
16. CBS. 2023. Werknemersbanen en reisafstand; woon- en werkregio.
17. Regio Stedendriehoek. 2025. Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028 regio Stedendriehoek.
18. Regio Stedendriehoek. 2025. Ruimtelijk-economische bouwstenen regio Stedendriehoek.
19. Royal HaskoningDHV. 2025. Ontwikkelrichting toekomstbestendige terreinen Nijverheid en ‘t Belt.
20. Gemeente Voorst. 2025. Gebiedsvisie ‘De Kar’.
21. Gemeente Voorst. 2023. Het Speelveld in Kaart Programma Landelijk Gebied Fase 1, verkenning
22. Gemeente Voorst. 2025. Programma Landelijk Gebied
23. Locatus. 2025. Regiodata - Ontwikkeling % leegstaande verkooppunten.
24. Gemeente Voorst. 2020. Programma Mobiliteit 2020 tot en met 2030.
25. Gemeente Voorst. 2024. Programma Wegen 2025-2030.
26. Regio Stedendriehoek. 2025. Ontwerp Regionaal Programma Energievoorziening.
27. Gemeente Voorst. 2021. Programma Milieu, Afval en Duurzaamheid.
28. Netbeheer Nederland. n.d. Capaciteitskaart.
29. Gemeente Voorst. 2022. Transitievisie Warmte.
30. PBL. 2023. Ruimte voor circulaire economie.
31. Regio Stedendriehoek. 2024. Deal Biobased (ver)bouwen 30-30-30.
32. Gemeente Voorst. 2025. Opbrengst contourenschets 2050 gemeenteraad Voorst
33. Provincie Gelderland. 2022. Streekgids: IJsselvallei.
34. Gemeente Voorst. 2020. Programma Groen 2020 t/m 2025.
35. Gemeente Voorst. 2019. Programma Water 2020 t/m 2025.
36. Waterschap Vallei en Veluwe. 2025. BOVI 2050.
37. Waterschap Vallei en Veluwe. 2025. BOP 2022-2027.
38. VeluweAlliantie. 2020. Masterplan IJsselvallei.
39. Gemeente Voorst. 2006. Landgoederen.
40. Gemeente Voorst. 2009. Notitie Ruimtelijke Kwaliteit Veranderende Erven.
41. Gemeente Voorst. 2022. Beleidsregel Rood voor Groenbeleid.
42. Gemeente Voorst. 2025. Agenda bij het Programma Landelijk Gebied
43. Gemeente Voorst. 2024. Kaartenmap WBS Voorst. Serie Gidsmodellen.
44. Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. 2025. Rijk en regio bouwen aan verstedelijkingsstrategie voor regio Stedendriehoek.
45. Gemiddelde WOZ-waarde koopwoningen Voorst. 2024. CBS/WSW - Lokale Monitor Wonen bewerking ABF Research.
46. Aantal woningen gemeente Voorst. 2024. BAG/ABF
47. Kopers uit eigen gemeente. 2022. Kadaster.nl.
48. LISA. 2024. KvK Regiodata. Banen bedrijventerreinen.
49. Stichting Lezen en Schrijven. 2018. Aantal laaggeletterden naar regio.
50. Gemeente Voorst. 2025. Cultureel erfgoed.
51. RCE. 2025. Monumentenregister.

RUIMTE
VOLK